

Univerzita Karlova v Praze

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Sušicko – odraz česko-bavorských
vztahů ve 12. a 13. století**

*Sušicko – reflection of Bohemia-Bavarian relations
in 12th and 13th century*

Autor: Lukáš Mirvald

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Sládková

Datum odevzdání: 11. 7. 2019

Prohlášení:

Tímto prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Sušicko – odraz česko-bavorských vztahů ve 12. a 13. století* vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11. 7. 2019

Lukáš Mirvald

Poděkování:

Rád bych tímto poděkoval vedoucí své bakalářské práce paní Mgr. Kateřině Sládkové za trpělivost a cenné rady během vedení mé práce.

ANOTACE

V bakalářské práci se zaměřím na oblast Sušicka v období od počátku 12. století až do druhé poloviny 13. století. Ústředním tématem je vývoj česko-bavorských vztahů, které se odrážely v historii tohoto regionu. Práce přiblíží historii rodu Bogenů a Wittelsbachů na bavorské straně a rodu Přemyslovců na straně české. Je zde popsána sňatková politika, ale také válečné konflikty. Cílem práce je objasnit, jak se Sušicko dostalo pod bavorskou správu a jak poté docházelo k jeho opětovnému přemyslovskému dobývání.

KLÍČOVÁ SLOVA

Sušicko, Středověk, vztahy, Bavorsko, hrabata z Bogenu, Wittelsbachové, České království, Přemyslovci

ANNOTATION

In this bachelor work I will focus on the area of Sušicko in the period from the beginning of the 12th century to the second half of the 13th century. The main topic is the development of the Czech-Bavarian relations, which were reflected in the history of this region. The work explains the history of the Bogen dynasty and the Wittelsbach dynasty on the Bavarian side and of the Premyslid dynasty on the Czech side. Marriage policy and war conflicts are described here. The aim is to explain, how the region of Sušicko came under the Bavarian administration and how it was then again by the Premyslid dynasty conquered.

KEY WORDS

Sušicko, the Middle ages, relation ships, Bavaria, Counts of Bogen, House of Wittelsbach, Czech Kingdom, Premyslids

Obsah

I. Úvod	7
II. Komentář k pramenům a literatuře	9
1 Sušice a Sušicko	13
2 Od prvopočátků k Bogenům	15
2.1 Vývoj na „české“ straně (na Sušicku)	15
2.2 Vývoj na „bavorské“ straně.....	16
3 Bogenové	18
3.1 Historie rodu Bogenů	18
3.2 Územní rozsah panství, bogenské fundace.....	19
3.2.1 Majetky windberského kláštera na Sušicku	20
3.2.2 Bogenové jako možní zakladatelé hradů	21
4 Vztahy Přemyslovců a Bogenů, Sušicko jako bogenská država	24
4.1 Sňatková politika mezi Přemyslovci a Bogeny	24
4.1.1 Lukarda z Bogenu a Břetislav II.	25
4.1.2 Fridrich IV. z Bogenu a Svatava (Česká).....	26
4.1.3 Albrecht III. z Bogenu a Ludmila Přemyslovna	27
4.2 Bylo Sušicko věnem některé přemyslovské princezny?	28
4.3 Spojenectví Přemyslovců a Bogenů na válečném poli.....	31
5 První zmínka o Sušici (1233)	35
6 Wittelsbachové	37
6.1 Zrod rodu Wittelsbachů	37
6.2 Územní politika v Bavorsku a nástup Wittelsbachů k moci.....	37

6.3	Ludmila Přemyslovna a Ludvík I. Bavorský	39
7	Sušicko pod správou Wittelsbachů.....	41
7.1	Sušicko ve Wittelsbašských rukou	41
7.2	Soupeření Wittelsbachů s Přemyslovci	42
7.2.1	První česko-bavorská válka (1251).....	43
7.2.2	Situace před druhou česko-bavorskou válkou	44
7.2.3	Druhá česko-bavorská válka (1257)	45
7.2.4	Příměří v Koubě (listopad 1257).....	48
7.2.5	Vztahy mezi léty 1257 až 1273, Přemyslova třetí výprava do Bavor.....	50
7.2.6	Sušicko zpět pod přemyslovskou mocí.....	52
8	Jak to bylo se Sušicí a česko-bavorskými vztahy dál? (po roce 1273).....	54
III.	Závěr.....	57
IV.	Prameny	59
V.	Literatura	60
VI.	Internetové zdroje	63
VII.	Obrazová příloha	64

I. Úvod

*Mezi městy království českého jest kr. město Sušice (německy Shüttenhofen, latinsky Sutticium, též Sicca) v kraji Píseckém jedno z nejstarších a v okrese Sušickém bez odporu první založené lidské sídlo. Sušice zaujala od nejstarší až do nejnovější doby v každém ohledu mezi místy okresu Sušického první místo a pročez také o tomto městě napřed pojednáme.*¹ Takto zahájil svůj dějepisný výklad o Sušici Josef Ambrož Gabriel² v 60. letech 19. století. Na otázku, zdali byla Sušice v Sušickém okrese první založené lidské sídlo, jak autor tvrdí, má práce neodpoví. Ve své bakalářské práci se věnuji o něco mladším dějinám, konkrétně 12. a 13. století. Jedná se o dobu, kdy se oblast Sušicka octla mimo správu českých knížat a později králů. Hlavní otázky tedy jsou – kdy a jak k tomu došlo? Jak dlouho to trvalo? A jak se Sušicko připojilo zpět k českému státu? Jelikož má tento region velice blízko k česko-bavorské hranici, je tedy logické, že pozornost věnuji další související problematice a tou jsou česko-bavorské vztahy v témže období.

Historie Sušicka ve 12. století až do počátku 13. století je trochu zakryta závojem. Je proto třeba využít místa, kde je tento závoj poodkrytý a pokusit se dokreslit to, co zůstává skryté. Běžná turistická příručka, ve které je zmínka o Sušici, začíná zhruba těmito slovy: „Sušice byla městem královským, které založil Přemysl Otakar II.“ Informace o vývoji před přeměnou na královské město bývá úplně vypuštěna. Svým způsobem se jedná o pravdivou informaci. Přemysl Otakar II. zde pravděpodobně skutečně vybudoval královské město.³ Ale co bylo před tím? Existovalo zde nějaké město? Bylo německé či české? Všechny tyto otázky se vynořují, když se řekne Sušice a Sušicko ve 12. století. Právě to byl pro mě hlavní impulz k napsání této práce. Jelikož jsem se v Sušici narodil a dodnes v Sušici žiji, rozhodl jsem se pokusit najít odpovědi aspoň na nějaké otázky.

Struktura mé práce je chronologická. Na počátku je rozebrané téma Bogenů na Sušicku (jejich územní rozmach a možné fundace na Sušicku). Právě s Bogeny uzavírali Přemyslovci spojenecké vazby zejména přes sňatkovou politiku. Nejznámějším příkladem je Ludmila Přemyslovna, dcera knížete Bedřicha (Fridricha), která nejprve uzavřela sňatek s hrabětem z rodu Bogenů a poté s vévodou z rodu Wittelsbachů. Proto také bývá označována jako pramáti

---

¹ Josef Ambrož GABRIEL: Královské město Sušice a jeho okolí, Praha 1868, s. 43.

² 1861-1874 byl poslancem Českého říšského sněmu a starostou Sušice.

³ Dnes už bývá i tato informace zpochybňována a povýšení na královské město se posouvá do období vlády Václava II.

Wittelsbachů. Díky ní v dalších generacích Wittelsbachů koluje přemyslovská krev. Wittelsbachové, Ludmilini potomci, panovali v Bavorsku až do roku 1918. Osobnost Ludmily Přemyslovny byla zásadní i pro Sušicko. Kvůli jejímu druhému sňatku přešlo Sušicko po vymřelých Bogenech Wittelsbachům. Právě Wittelsbachové se brzy stali trnem v oku u nás vládnoucím Přemyslovcům. Závěrečná část mé práce je tedy zaměřena na průběh připojení Sušicka zpět k Čechám.

II. Komentář k pramenům a literatuře

Informační základnu pro mou bakalářskou práci tvořily tři druhy pramenů – zaprvé dobové kroniky a listiny, zadruhé odborná historická literatura syntetického charakteru⁴ a zatřetí regionální literatura zaměřující se přímo na Sušicko a historii s ním spojenou.

Z primárních zdrojů jsem využíval především *Kosmovu kroniku*,⁵ která obsahuje významné zmínky o přemyslovsko-bogenských sňatcích, dále potom dílo navazující, známé pod názvem *Pokračovatelé Kosmovi*.⁶ Několik veršů popisujících česko-bavorské vztahy zaznamenala *Dalimilova kronika*.⁷ Dalším zásadním primárním zdrojem byla českomoravská regesta, celým názvem *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae*, zkráceně *RBM*. Konkrétně jsem využíval I.⁸, II.⁹ III.¹⁰ a IV.¹¹ díl. V prvním díle jsem našel první zmínku o Sušici, které ve své práci věnuji samostatnou kapitolu. Mnoho listin bylo též v Českém diplomatáři (*Codex Diplomaticus et Epistolaris regni Bohemiae*, zkráceně *CDB*). Diplomatář byl též na informace poměrně hojný. Čerpal jsem z I.,¹² IV.¹³ a V.¹⁴ svazku. Jednalo se především o listiny, které přímo dokazovaly působení bavorských vévodů na Sušicku. Posledním pramenem tohoto charakteru byla německá *Monumenta Boica*,¹⁵ ve kterých je k dohledání zakládací listina kláštera Seligenthal. Na tuto tematiku sice není moje práce zaměřena, ale Ludmila se mimo jiné v listině zmiňuje o svém dědictví po rodičích. Jednalo se tedy o nějakou majetkovou výbavu, za kterou se mohlo skrývat právě Sušicko.

Co se týče sekundárních pramenů, byla paleta zdrojů velmi pestrá. Žádná publikace, která by mapovala výlučně česko-bavorské vztahy ve 12. a 13. století neexistuje. Pro tuto tematiku

---

⁴ Souhrnná díla předních českých historiků, jako jsou například Palacký, Novotný, Žemlička atd.

⁵ *Kosmova kronika*, Melantrich 1947.

⁶ *Pokračovatelé Kosmovi*, Svoboda, Praha 1974.

⁷ *Kronika tak řečeného Dalimila*, Svoboda, Praha 1977.

⁸ Karel Jaromír ERBEN: ed. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars I.*, Praha 1855.

⁹ Josef EMLER: ed. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars II.*, Praha 1882.

¹⁰ Josef EMLER: ed. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars III.*, Praha 1890.

¹¹ Josef EMLER: ed. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars IV.*, Praha 1892.

¹² Gustav FRIEDRICH: ed. *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus I*, Praha 1904-1907.

¹³ Jindřich ŠEBÁNEK, Sáša DUŠKOVÁ: ed. *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus IV, fasciculus primus*, Praha 1962.

¹⁴ Jindřich ŠEBÁNEK, Sáša DUŠKOVÁ: ed. *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus V, fasciculus tertius*, Praha 1982.

¹⁵ *Monumenta Boica. Vol. 15*. München: Literis Franzianis, 1787.

jsem čerpal informace z velkých dějinných přehledů od známých českých historiků. Nejstarší historickou literaturou, kterou jsem využíval byly Palackého *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě* (díl I.¹⁶ a díl II.¹⁷). Dalším cenným zdrojem bylo monumentální dílo Václava Novotného nazvaného *České dějiny*. Čerpal jsem konkrétně z prvního dílu z druhé části (s podtitulem *Od Břetislava I. do Přemysla I.*¹⁸) a čtvrté části¹⁹, která podrobně mapuje vládu Přemysla Otakara II. Díla Josefa Žemličky jsou v mé práci asi nejvíce zastoupená. Jedná se zejména o jeho souhrnná díla jako jsou *Počátky Čech královských*²⁰ nebo *Přemyslovci – jak žili, vládli, umírali*²¹, a o monografie *Přemysl Otakar I.*²² a *Přemysl Otakar II.: král na rozhraní věků*.²³ Poslední vzniklá řada mapující celé české dějiny nese název *Velké dějiny zemí Koruny české*. Vzhledem k časovému vymezení mé práce jsem využíval zejména první²⁴ (do roku 1197), druhý²⁵ (1197-1250) a částečně i třetí²⁶ díl (1250-1310). Ve všech těchto rozsáhlých publikacích se nachází několik útržkovitých informací o česko-bavorských vztazích ve 12. století a 13. století. Protože bavorská hrabata byla údajnými zakladateli hradů na českém území, konkrétně na Sušicku, zařadil jsem do literatury díla v roce 2012 zemřelého kastelologa Tomáše Durdíka a jeho spoluautora Viktora Sušického *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků* (díl *Západní Čechy*²⁷ a díl *Jižní Čechy*²⁸).

I když je práce primárně zaměřena na Sušicko, obsahově se nelze vyhnout dějinám sousedního Bavorska. Velmi přehlednou historii bavorských dějin najdeme v díle Lukáše Novotného – *Bavorsko*.²⁹ Zásadní roli zde hrál rod Wittelsbachů. Dějiny tohoto rodu sepsali němečtí historici Hans a Marga Rall.³⁰

---

¹⁶ František PALACKÝ: *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, díl I., Praha 1939.

¹⁷ František PALACKÝ: *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, díl II., Praha 1939.

¹⁸ Václav NOVOTNÝ: *České dějiny 1, část 2, Od Břetislava I. do Přemysla I.*, Praha 1913.

¹⁹ Václav NOVOTNÝ: *České dějiny 1, část 4, Rozmach české moci za Přemysla II. Otakara (1253-1271)*, Praha 1937.

²⁰ Josef ŽEMLIČKA: *Počátky Čech královských 1198-1253*, Lidové noviny, Praha 2002.

²¹ Josef ŽEMLIČKA: *Přemyslovci, jak žili, vládli, umírali*, Lidové noviny, Praha 2005.

²² Josef ŽEMLIČKA: *Přemysl Otakar I.*, Svoboda, Praha 1990.

²³ Josef ŽEMLIČKA: *Přemysl Otakar II.: král na rozhraní věků*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2011.

²⁴ Marie BLÁHOVÁ, Jan FROLÍK, Nad'a PROFANTOVÁ: *Velké dějiny Koruny české I*, Paseka, Praha 1999.

²⁵ Vratislav VANÍČEK: *Velké dějiny zemí Koruny české II*, Paseka, Praha 2000.

²⁶ Vratislav VANÍČEK: *Velké dějiny zemí Koruny české III*, Paseka, Praha 2002.

²⁷ Tomáš DURDÍK, Viktor SUŠICKÝ: *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků, Západní Čechy*, Agentura Pankrác 2005.

²⁸ Tomáš DURDÍK, Viktor SUŠICKÝ: *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků, Jižní Čechy*, Agentura Pankrác 2002.

²⁹ Lukáš NOVOTNÝ: *Bavorsko, Ústí nad Labem: Filozofická fakulta UJEP* 2012.

³⁰ Hans RALL, Marga RALL: *Die Wittelsbacher in Lebensblinder*, Graz, Styria, 1986.

Dále jsem pátral v dílech „slovníkového“ typu. Heslo Sušice můžeme nalézt v *Místopisném slovníku historickém*³¹ od Augusta Sedláčka nebo v místopisném díle Antonína Profouse.³² Existují i přehledy, ve kterých je heslo Sušice více rozvedeno. Tím stručnějším je Jan Pelant a jeho dílo *Města a městečka v Západočeském kraji*³³, které vyšlo v roce 1988. Mnohem podrobnější je monumentální osmisvazková encyklopedie *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*³⁴ od Karla Kuči. Ve všech těchto případech se dá vyzorovat, že zhruba do druhé poloviny 13. století neexistuje o Sušici mnoho informací. Autoři se v určitých tvrzeních liší. Možná právě proto i dnes stále neutichá zájem o toto téma.

Třetím druhem zdrojů k mé práci byla literatura věnující se regionu Sušicka. Nejstarším zdrojem k této tematice byl Josef Ambrož Gabriel a jeho dílo *Královské město Sušice a jeho okolí*, které vyšlo už v roce 1868.³⁵ Sušicko bylo do roku 1242 spjato s rodem Bogenů. Z českých autorů se tímto tématem zabýval Josef Vítězslav Šimák ve své knize *České dějiny, díl 1., část 5. středověká kolonizace v českých zemích*.³⁶ Podrobněji se této problematice věnoval německý autor Max Piendl. V roce 1962 vyšel jeho článek v *Jahrbuch des Collegium Carolinum* s názvem *Böhmen und die Grafen von Bogen*.³⁷ Poté, co Piendl v roce 1989 zemřel, začal na jeho práci navazovat František Kubů, který se též zaměřil na Bogeny v Čechách. Kubů se ve svém díle s názvem *Die Grafen von Bogen in Böhmen*.³⁸ mimo jiné věnoval i možným bogenským fundacím na českém území. Dílo je součástí knihy *Die Anfänge der Grafen von Bogen-Windberg* z roku 1999.³⁹ Ve stejném roce vyšla i práce Jiřího Martínka s názvem *Sušicko – bylo či nebylo?*⁴⁰ Práce vyšla v časopise *Historická geografie*. Kapitulu věnovanou Sušicku

---

³¹ August SEDLÁČEK: *Místopisný slovník historický Království českého*, Praha 1908.

³² Antonína PROFOUS, Jan SVOBODA: *Místní jména v Čechách*, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1957.

³³ Jan PELANT: *Města a městečka Západočeského kraje*, Plzeň 1988, s. 272-274.

³⁴ Karel KUČA: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 8 sv., Praha 1996-2011; Sušice, 7. svazek, s. 196-208.

³⁵ Josef Ambrož GABRIEL: *Královské město Sušice a jeho okolí*, Praha 1868.

³⁶ Josef Vítězslav ŠIMÁK: *České dějiny, díl 1., část 5. středověká kolonizace v českých zemích*, Jan Laichter, Praha 1938.

³⁷ Max PIENDL: *Böhmen und die Grafen von Bogen*, *Bohemia* 3, 1962, s. 137-149.

³⁸ František KUBŮ: *Die Grafen von Bogen in Böhmen*, 2013, dostupné z: www.pratelemonurence.cz.

³⁹ František KUBŮ: *Die Anfänge der Grafen von Bogen-Windebrg*. Studententagung zum 850. Todestag des Grafen Albert I., 17. – 18. Januar 1997, Windberg 1999.

⁴⁰ Jiří MARTÍNEK: *Sušicko - bylo či nebylo?*, *Historická geografie* 30, Praha: Historický ústav 1999, s. 85-100, dostupné z: www.podhuri-sumavy.cz.

můžeme nalézt i v knize *Vladislav II. Druhý král z Přemyslova rodu*.⁴¹ Kniha poskytuje i informace o spojenectví Vladislava II. s Bogeny. Autorem nejnovějšího příspěvku je Jan Lhoták. Článek s názvem *Počátky města Sušice*⁴² vyšel v Jihočeském sborníku historickém v roce 2016.

---

⁴¹ Petr SOMMER, Josef ŽEMLIČKA, Michal MAŠEK a kol: *Vladislav II. Druhý král z Přemyslova rodu*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2009.

⁴² Jan LHOTÁK: *Počátky města Sušice, Počátky měst a městeček v jižních Čechách*, Jihočeský sborník historický – Supplementum 7, České Budějovice 2016, s. 149-222.

1 Sušice a Sušicko

Sušicko jako takové je velice těžce uchopitelný pojem. Z názvu nám samozřejmě vyplývá, že se jedná o Sušici a její přilehlé okolí. Základní kámen úrazu je ale v tom, že nemáme přesně vytyčené hranice. V dnešní době, kdy je Sušicko pevně uzavřeno v hranicích České republiky, jsou hranice Sušicka téměř nepodstatnou záležitostí. Problém se ovšem objeví, když se vypravíme proti proudu času o několik století zpět, do doby, kdy Sušicko nebylo územím pod českou správou, ale pod německou, přesněji pod bavorskou. Bohužel informací, které by lokalizovaly hranici Sušicka, je velmi málo. V pramenech máme jen několik názvů lokalit, které by do tohoto okruhu spadaly. Jedná se například o Mouřenec, Petrovice, Albrechtice, Milčice, Janovice a Podmokly. Již historikové, kteří se touto problematikou zabývali, se snažili pomocí těchto záchytných bodů Sušicko přesně lokalizovat. Názory odborníků se ale velice liší. Proto i já jsem názoru, že mluvit o Sušicku (ve 12. a 13. století) jako o nějakém celistvém území, nelze. Žádný dobový pramen nehovoří o „Sušicku“. Vždy se jen setkáme s výčtem lokalit, kterých se daný dokument týkal. Pak už záleží pouze na tom, jak historik výpověď pramene zhodnotí a zdali danou lokalitu zařadí do Sušicka, či nikoliv.

Ještě, než se budu věnovat Sušicku a česko-bavorským vztahům ve 12. a 13. století, bylo by v rámci uvedení do problematiky příhodné říci několik slov o Sušici. Sušice (německy Schüttenhofen) je město v okrese Klatovy v Plzeňském kraji. Rozprostírá se 25 km jihovýchodně od Klatov na řece Otavě. Dnes zde žije přibližně 10, 5 tisíce obyvatel. Je obcí s rozšířenou působností. Sušice je také označována jako brána Šumavy. Každý turista, který hodlá Šumavu navštívit, většinou musí touto „branou“ projet. Sušice má velice zajímavou polohu. Leží mezi třemi vrcholy: Žižkův vrch - „Kalich“, Svatobor a Stráž - „Andělíček“. Proto Sušice vypadá jako takové „malé Česko“ obklopené pohořím. Středověké osídlení bylo spojováno především s rýžováním zlata. Odtud také vyplývá jméno města. Od 2. poloviny 13. století byla Sušice královským městem a stala se správním centrem této oblasti. Velký rozkvět souvisel hlavně se Zlatou stezkou, která tudy vedla.⁴³ Od 1. poloviny 19. století se zde začal objevovat průmysl. Do všeobecného povědomí se město dostalo díky firmě SOLO. Ta zaznamenala největší rozkvět ve 20. a 30. letech 20. století. Následně během totalitních

---

⁴³ Od 14. století Zlatou stezku, která vedla z Pasova, tvořily tři větve vedoucí směrem do Pootaví. Vrcholný rozkvět této komunikace byl zaznamenán ve 14. až 16. století. Více o historii Zlaté stezky: Fr. KUBŮ, P. ZAVŘEL: Zlatá stezka. Historický a archeologický výzkum významné středověké obchodní cesty, 1.-3. díl, České Budějovice 2007-2009.

režimů se výroba neustále ztenčovala, až byla na počátku 21. století zrušena a přesunuta do Indie. Výroba byla definitivně ukončena v roce 2008. I když dnes v Sušici naleznete jen chátrající budovy, které jsou postupně bourány, je Sušice stále se sirkařskou tradicí spojována.⁴⁴

---

⁴⁴ Více o výrobě zápalek v Sušici v Kol.: Industriální topografie, Praha od 2005 (stále vychází), dostupné z: [/www.industrialnitopografie.cz/](http://www.industrialnitopografie.cz/); více o mladší historii Sušice: J. BATOŠOVÁ: Zmizelé Čechy-Sušice, Paseka, Praha 2007.

2 Od prvopočátků k Bogenům

2.1 Vývoj na „české“ straně (na Sušicku)

Na Sušicku bylo osídlení už v dobách pravěkých. Svědčí o tom nedaleký vrchol Sedlo u Sušice (902 m n. m.), který byl osídlen již v době železné. Jedná se o keltské hradiště z období 7. - 5. století př. n. l. Co sem osadníky táhlo, je také celkem jasné. Důvodem byla řeka Otava, která Sušici protéká. Jednalo se totiž o řeku zlatonosnou. Pootaví bylo známou rýžovnickou oblastí. Samo rýžování dalo Sušici jméno, neboť zlatý písek byl po vyprání sušen.⁴⁵ Velice rychle zde začala vznikat keltská sídla. Keltům se v této oblasti velmi dařilo. Svědčí o tom fakt, že vyráběli mince, které byly zlaté, později označované jako duhovky.⁴⁶

Keltské hradiště mělo pravděpodobně sídelní i ochrannou funkci. Jeho umístění bylo dosti strategické, z jeho vrcholu je rozhled do širokého okolí. Nemůžeme vyloučit, že se jednalo o důležitý hlídkový bod.

S přelomem letopočtu počet obyvatel na Sušicku dosti poklesl, ale nemůžeme tvrdit, že by se Sušicko stalo nějakou pustou oblastí. Hradiště bylo osídleno ještě v době římské (1.-5. století n. l.), posléze v 9. století sem začínají pronikat první Slované.⁴⁷

Jak přesně bylo Sušicko rozlehlé, není úplně jednoduché popsat, což mimochodem zůstane velmi problematickou otázkou i během bavorského záboru. Hlavní hranicí byl šumavský hřeben, který tvoří dodnes hranici s Bavorskem. Samozřejmě nešlo o přesně stanovenou čáru, jak jsme dnes zvyklí. Hranice procházela uprostřed lesa a byla velmi volná. Otázkou ovšem je, jak daleko se nacházela severní hranice Sušicka čili, jak moc se Sušicko zařezávalo do vnitrozemí Čech. Dalo by se předpokládat, že tato hranice procházela někde mezi Horažďovicemi a hradem Rabím, který leží přibližně 10 km od Sušice. Historikové se domnívají, že hrad vznikl na přelomu 12. a 13. století. Podle nejnovějších archeologických výzkumů mohl hrad vzniknout ještě dříve.⁴⁸ Fundace může tedy být přičtena rodu Bogenů nebo Wittelsbachů. Z těchto předpokladů můžeme usuzovat, že zhruba do těchto míst Sušicko sahalo.

---

⁴⁵ A. PROFOUS, J. SVOBODA: Místní jména v Čechách, díl IV., s. 238.

⁴⁶ Tento název už ale nesouvisí s jejich výrobou, nýbrž s jejich nalézáním. Jejich objev byl většinou náhodný. Byly nalézány na zoraných polích a po prudkém dešti. Když poté vyšlo Slunce, mince se začaly třpytit. Lidé si místo jejich nálezů spojovali s místem, kde se duha dotýká země.

⁴⁷ V. ČTVERÁK a kol: Encyklopedie hradišť v Čechách, Praha 2003, s. 29-30.

⁴⁸ T. DURDÍK, V. SUŠICKÝ: Zříceniny hradů, Západní Čechy, s. 172.

Město Horažďovice, které leží ještě o dalších 10 km dále, už má zcela odlišnou vývojovou linii. Ta je spjata hlavně s rodem Bavorů ze Strakonice.⁴⁹ Z toho tedy můžeme vyvodit, že Horažďovice už spadaly do sousedního panství, tedy pod správu Bavorů ze Strakonice. Bavorové ze Strakonice jsou na Horažďovicku písemně doloženi k roku 1251.⁵⁰

2.2 Vývoj na „bavorské“ straně

Vývoj na bavorské straně probíhal o něco pestřeji. Bavorskem totiž protéká řeka Dunaj, což byla řeka oddělující okolo přelomu letopočtu hranice dva světy – římský a barbarský. Už od 5. století př. n. l. se zde stejně jako na české straně usazují Keltové. Římská hranice se ale stále posouvala směrem k Dunaji. A už na konci 1. století př. n. l. čelilo keltské obyvatelstvo silné romanizaci. Za vlády císaře Augusta byla hranice říše ustálena v prostoru mezi řekami Rýnem a Dunajem.⁵¹ Římská expanze by zřejmě pokračovala, kdyby nebyla zastavena Germány. V nově získané provincii začali Římané stavět dlážděné silnice, zakládat vojenské tábory, budovat města atd. Nejznámější římská založení jsou Augšpurk, Kempten, Pasov, Straubing a Řezno, které bylo hraničním územím, proto disponovalo velkým legionářským táborem.⁵²

Po rozpadu Římského Impéria zůstávalo Bavorsko nadále osídleno germánským obyvatelstvem. Již v 6. století se dostalo pod nadvládu Francké říše. Celá říše byla rozdělena na menší územní celky, aby byla její správa efektivní. Jednotliví panovníci měli titul dux (vévoda).⁵³ Často ale docházelo k tomu, že se vévodové chtěli osamostatnit od nadřazené moci krále. Celé území opět na krátko sjednotil Karel Veliký. V této době se také začala rozmáhat silná christianizace. Po rozdělení říše v roce 843, připadlo Bavorsko Východofrancké říši. Bylo ale natolik etablované, že bylo téměř samostatným státním útvarům. Stejnou pozici si udržel i v budoucnosti, v rámci Svaté říše římské.

V období přelomu 9. a 10. století se na německé straně Šumavy rozkládaly statky pasovského biskupství. Ve správě těchto statků se angažovaly významné německé rody. První

---

⁴⁹ V. VANÍČEK: Velké dějiny II., Paseka, s. 198.

⁵⁰ J. PELANT: Města a městečka Západočeského kraje, s. 87.

⁵¹ V. VANÍČEK, A. KOSTÁN, D. MORAVCOVÁ: Encyklopedie Německa, Praha 2000, s. 386.

⁵² L. NOVOTNÝ: Bavorsko, s. 18-19.

⁵³ Tamtéž, s. 26

z nich byl rod Babenberků. Babenberská markrabata, ale začala vyvíjet svou vlastní politiku, což je dostávalo do sporu s tehdejší římským císařem Jindřichem IV. Jejich cílem bylo oslabit moc císaře. Proto v boji o investituru stála na straně papeže. Když boj o investituru skončil, čekala Babenberky za jejich počínání perzekuce. Už v polovině 11. století se zde ale objevil nový významný rod – a to jsou Bogenové, kteří se vyvinuli jako vedlejší linie Babenberků.

3 Bogenové

Hrabata z Bogenu jsou v českém dějepisectví málo zmiňovaným rodem. Avšak jejich působení v německých zemích, ale i v českých zemích byla nemalá. Informace o jejich působení v Čechách, konkrétně v oblasti Šumavy, bývají dost strohé, a to z jednoho určitého důvodu. Velice malá pramenná základna totiž přináší více otázek než odpovědí. S jistotou můžeme říci, že se jednalo o významný hraběcí rod Bavorska, který zaznamenal velký vzestup ve 12. století a na počátku 13. století.

3.1 Historie rodu Bogenů

Jak už bylo řečeno, Bogenové se zrodili jako vedlejší větev rodu Babenberků někdy v polovině 11. století. Původně se jednalo o nepříliš významný hraběcí rod, jehož panství se rozkládalo v oblasti bavorského Podunají. Hlavní centrum jejich moci se nacházelo mezi Řeznem a Pasovem, a na severovýchodě hraničilo s českým přemyslovským státem.⁵⁴

Původně v tomto prostoru působil již zmíněný rod Babenberků. Titulu hrabě (*graf*) zde Babenberkové užívali od doby císaře Oty II.⁵⁵ Naposledy byli s tímto titulem zmíněni roku 1051, kdy v tomto prostoru přebrali moc jejich příbuzní Bogenové.⁵⁶ Důvod této proměny není znám. Pravděpodobně se jednalo o zásah jednoho z nejmocnějších císařů Svaté říše římské Jindřicha III.⁵⁷ Od konce 11. století Bogenové začínají navazovat spojení, ale i příbuzenská pouta s českým přemyslovským státem (viz níže).

Hrabata z Bogenu (německy: *Grafen von Bogen*), zřejmě odvodila název svého rodu od hory, která nese název Hohenbogen.⁵⁸ Dnes hora spadá pod katastr obce Neukirchen. Za vlády Albrechta III. z Bogenu zde mělo dojít k výstavbě hradu, který by se stal sídlem rodu Bogenů. Projekt ovšem dokončen nebyl a dnes zde nalezneme pouhé zbytky.

V české odborné historické literatuře se Bogenové objevili až v 19. století. Bogeny na Sušicku zmiňuje historiograf František Palacký. Palacký se ve svých *Dějínách národu českého*

---

⁵⁴ Fr. KUBŮ: Die Grafen von Bogen in Böhmen (cit. 10. 2. 2019).

⁵⁵ Panoval mezi lety 973 až 983.

⁵⁶ M. PIENDL: Böhmen und die Grafen von Bogen, s. 137.

⁵⁷ Panoval mezi lety 1039 až 1056.

⁵⁸ M. PIENDL: Böhmen und die Grafen von Bogen, s. 137.

v *Čechách a v Moravě* zmiňuje o rodu hrabat z Luku (od Luku).⁵⁹ Na první pohled se zdá, že se jedná o zcela jiný rod, ale jde pouze o překladatelskou činnost národního obrození. Německé slovo „*Bogen*“ znamená v českém překladu *luk*. Zřídka se můžeme setkat s označením *hrabata z Windbergu*⁶⁰ (podle jejich rodového kláštera). V českých pramenech se Bogenové poprvé objevili v Kosmově kronice, ovšem že se jedná o Bogeny bylo zjištěno až později. Kosmas pouze píše o „*paní*“ nebo „*pánovi z Bavor*“.

Samotná existence rodu nebyla nikterak dlouhá, necelých 200 let. V porovnání s jejich současníky v Čechách, Přemyslovci, je délka jejich panování poloviční. Už na počátku vzniku se rod rozštěpil na dvě větve. Hlavní větev rodu byla též označována jako hrabata z Windbergu (*Grafen von Windberg*). Právě Windberg byl rodovým sídlem Bogenů. Kolem roku 1140 zde Albrecht I. z Bogenu nechal vybudovat premonstrátský klášter. Jednalo se o nejznámější fundaci Bogenů. Klášter byl spjat i s českým prostředím, protože za vlády Vladislava II. získal statky na Sušicku.⁶¹ Církevní správa windberského kláštera byla též podotknuta v první zmínce o Sušici z roku 1233.⁶² Hlavní linie rodu vymřela v roce 1242 Albrechtem IV. z Bogenu. Vedlejší linie rodu se usadila v Řezně. Zakladatelem vedlejší větve byl Fridrich z Bogenu. Jméno Fridrich se pak dědilo v dalších generacích této linie, stejně tak se v hlavní linii dědilo jméno Albrecht. Členové této větve zastávali post řezenského fojta.⁶³ Tato linie vymřela v roce 1148 a její statky připadly linii hlavní. Posledním členem byl Fridrich IV., o kterém bude ještě řeč v souvislosti se sňatkovou politikou mezi Přemyslovci a Bogeny. Území, které Bogenové během své vlády získali pod svou nadvládu, se stalo velice důležitou mocenskou základnou, kterou převzali jejich pokračovatelé Wittelsbachové.⁶⁴

3.2 Územní rozsah panství, bogenské fundace

Jaký rozsah mělo panství Bogenů na bavorské straně už bylo ve stručnosti vylíčeno v předchozí kapitole. Tato práce je ale zaměřena na oblast Sušicka, tedy na panství Bogenů na

---

⁵⁹ Fr. PALACKÝ: *Dějiny I*, s. 356.

⁶⁰ Většinou se kvůli přehlednosti takto označuje pouze hlavní linie rodu, nikoliv celý rod.

⁶¹ P. SOMMER, J. ŽEMLIČKA, M. MAŠEK a kol: *Vladislav II.*, s. 42.

⁶² *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars I.*, č. 807, s. 379.

⁶³ Fojt je výraz pro představeného obce či města (obdobu dnešního starosty).

⁶⁴ M. PIENDL: *Böhmen und die Grafen von Bogen*, s. 137.

straně české. Jak tedy vypadalo panství Bogenů za hřebenem Šumavy? Ucelený rozsah državy je kvůli nedostatečné výpovědi pramenů předmětem domněnek a různých teorií.

3.2.1 Majetky windberského kláštera na Sušicku

Začneme tedy fakty. Česká regesta a diplomatár⁶⁵ konkrétně dokládají šest lokalit, které ve 12. a 13. století držel windberský klášter. V době vlády Vladislava II. získal klášter do svého držení čtyři vesnice na Sušicku, a to Albrechtice, Milčice, Janovice a Vojetice.⁶⁶ Piendl dokládá i zajímavou souvislost některých jmen obcí. Například název obce Albrechtice odkazuje na hlavní rodové jméno Bogenů – Albrecht. Název by ale mohl být i přemyslovského původu. 20. prosince 1179 vysvětil místní kostel⁶⁷ salzburský arcibiskup Vojtěch, též Adalbert.⁶⁸ První zmínka o obci Albrechtice pochází z rozmezí let 1158–1173 (není přesně datováno).⁶⁹ I v textu první zmínky je jako vysvětitel kostela uveden Vojtěch. Dalšími a zároveň posledními pramenně doloženými lokalitami, které držel windberský klášter je samotná Sušice a ves Podmokly.⁷⁰ V tomto okamžiku přímé pramenné doložení skončilo. Bohužel díky těmto zprávám nezískáme žádné ucelené území, pouze několik volně rozmístěných bodů. Také je třeba podotknout, že se jednalo o církevní správu, tudíž nelze stoprocentně vyvozovat přítomnost samotných Bogenů na Sušicku. Historikové ještě upozorňují na další dvě lokality, které by se nabízely do výčtu k předchozím šesti. Jedná se o Mouřenec a Petrovice.⁷¹ Tyto dvě lokality leží v blízkosti Sušice. Zároveň zde nalezneme románské kostely, které by svou datací spadaly do počátku 13. století (kostel na Mouřenci je datován zhruba do 20. let 13. století a kostel v Petrovicích do počátku 40. let 13. století). V případě kostela na Mouřenci je přinejmenším zvláštní jeho zasvěcení sv. Mořici, které bylo v Čechách velice neobvyklé.⁷² Máme tu tedy včetně kostela v Albrechticích⁷³ už tři projevy románského založení v poměrně malém územním rozestupu. V českých zemích něco podobného nemá obdoby. Nemůžeme

---

⁶⁵ *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars I.*, č. 807, s. 379; *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus I*, č. 129, s. 134.

⁶⁶ M. PIENDL: *Böhmen und die Grafen von Bogen*, s. 144.

⁶⁷ Zřejmě ještě nešlo o kostel kamenný, ale dřevěný.

⁶⁸ Vojtěch (Adalbert) byl synem Vladislava II.; M. PIENDL: *Böhmen und die Grafen von Bogen*, s. 144.

⁶⁹ *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars IV.*, č. 2077, s. 809.

⁷⁰ *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars I.*, č. 807, s. 379.

⁷¹ Fr. KUBŮ: *Die Grafen von Bogen in Böhmen* (cit. 10. 3. 2019).

⁷² J. LHOTÁK: *Počátky města Sušice*, s. 159.

⁷³ Původní dřevěný kostel byl nahrazen kamenným zhruba v roce 1240.

vyloučit možnost, že Bogenové na Sušicku budovali farní síť, která byla napojena na bogenský rodový klášter, aby zde lépe ukotvili svou moc.

Románské kostely se nacházely i východním a severním směrem od Sušice. Jedná se o kostel sv. Václava v Bukovníku, kostel sv. Petra a Pavla v Buděticích, kostel Zvěstování Panny Marie ve Zbynicích a kostel sv. Vavřince na Zdouni. Datace založení těchto kostelů spadá do rozmezí 1200 až 1250, což by ještě odpovídalo době správy Bogenů na Sušicku. U těchto fundací už ale prameny ukazují jiným směrem, konkrétně na kláštery Břevnov u Prahy a Doksany.⁷⁴ Zároveň již ve 20. letech 13. století máme v této oblasti vsi (Vlčkonice, Pačejov, Čejkovy), které jsou doloženy jako majetky kláštera sv. Jiří na Pražském hradě.⁷⁵ Celá situace připomíná určité soupeření české a bavorské farní správy v této oblasti. I podle datace kostelů se nabízí hypotéza, že Přemyslovci, kteří v roce 1197 zažehnali nástupnickou krizi, začali se zakládáním románských kostelů, aby nezůstávali pozadu za bavorskými Bogeny. Ve 30. letech 13. století už se dalo i předpokládat, že rod Bogenů vymře. Možná právě z tohoto důvodu se Přemyslovci začínali připravovat na převzetí uprázdněné državy.

3.2.2 Bogenové jako možní zakladatelé hradů

První pravděpodobnou fundací Bogenů na českém území je hrad Přimda. O založení hradu se zmiňuje samotný Kosmas. V Kosmově textu na název Přimda přímo nenarazíme, ale historikové se shodují, že tomu tak je s odůvodněním, že jiná lokalita by ve zmíněné oblasti nepřicházela v úvahu.⁷⁶ Historikové, jako jsou Max Piendl nebo František Kubů by rádi viděli za zakladatele hradu právě Bogeny. Oba jsou svým bádáním zaměřeni na Bogeny v Čechách, proto jejich pohled nemusí být úplně objektivní. S nestranným pohledem přichází český kastelolog Tomáš Durdík, který se k bogenskému založení staví spíše negativně. Založení hradu spojuje s ambiciózním markrabím severní marky Děpoltem II. z Vohburku.⁷⁷ Podobných hradů sporného původu se na Sušicku nachází více. Máme zde pohledy Piendla a Kubů, které bogenské fundace připouštějí, i když s poznámkou, že důkazy chybí. Naproti tomu stojí přísný

---

⁷⁴ Fr. KUBŮ: Die Grafen von Bogen in Böhmen (cit. 10. 3. 2019); J. SMITKA: Dějiny Zbynic a Čejkov, vydáno u příležitosti 1. setkání rodáků obcí Zbynice a Čejkovy v roce 1996, Obecní úřad v Hrádku u Sušice 1996, s. 24.

⁷⁵ J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 154.

⁷⁶ P. SOMMER, J. ŽEMLIČKA, M. MAŠEK a kol: Vladislav II., s. 191.

⁷⁷ T. DURDÍK, V. SUŠICKÝ: Zříceniny hradů, Západní Čechy, s. 164.

pohled, který je zosobněn Tomášem Durdíkem. Durdík je k domněnkám dost skeptický a svá tvrzení opírá výhradně o archeologické výzkumy a písemné prameny.

Hypotéza, která hovoří o zakládání bogenských hradů, vyplývá ze zcela logické úvahy. Jedná se o běžnou středověkou praxi. Pokud rod získal nové území, bylo pochopitelně hlavní prioritou území chránit a udržet. K tomu ovšem bylo třeba obranných pevností. A právě na Sušicku je několik hradů, které by svou stavbou těmto účelům odpovídaly.

Jen pár kilometrů od česko-bavorských hranic se nachází hrad Pajrek (Bayereck). Leží přímo proti hradu Hohenbogen, který byl založen Albrechtem III. z Bogenu. Svádí to tedy k tomu, že Bogenové začínali svými fundacemi překračovat česko-bavorskou hranici. Ovšem ze současných poznatků nemáme nic, co by odkazovalo na bavorskou fundaci. Jediným vodítkem zůstává německý název Bayereck, který odkazuje na Bavorsko (Bayern). Spolehlivě je hrad doložen až v roce 1356. Za zakladatele jsou považováni páni z Janovic.⁷⁸

Dalším, ovšem málo pravděpodobným kandidátem, je Pustý Hrádek. Hrad měl spolehlivě obrannou funkci. V tomto případě už ale bylo potvrzeno propojení se sousedním Kašperkem, tudíž stavba musela vzniknout nejpozději ve 14. století.⁷⁹ Jakákoliv spojitost s Bogeny je spíše vyloučená.

Velice blízko bavorskému založení je hrad Vimperk. Nejen že svým názvem odkazuje na klášter Windberg, ale i jeho datace založení je velice blízko bogenskému období. Tomáš Durdík umísťuje založení hradu před rok 1265.⁸⁰ Zakladateli tedy mohli být Bogenové, ale nemůžeme vyloučit ani jejich nástupce Wittelsbachy. Durdík uvádí, že hrad mohl vzniknout z iniciativy Přemysla Otakara II. Rok 1265 by dost nápadně souzněl s dobou, kdy bavorská moc na Sušicku upadala. Přemysl zřejmě neztrácel čas a začal rychle kolonizovat své nově získávaná území. Bohužel, jak poslední archeologický výzkum ukázal, starší původ hradu je nepravděpodobný.

Hrad Kunžvart též leží velice blízko česko-bavorských hranic. Měl strážní funkci. Sloužil na ochranu vimperské větve Zlaté stezky, která vedle z Pasova do Vimperka. Zmínka o této stezce pochází až z přelomu 13. a 14. století. Samotný hrad je doložen až k roku 1359.⁸¹ I v tomto případě hovoří důkazy spíše proti bogenské fundaci.

---

⁷⁸ T. DURDÍK, V. SUŠICKÝ: Zříceniny hradů, Západní Čechy, s. 141.

⁷⁹ Tamtéž, s. 71.

⁸⁰ T. DURDÍK, V. SUŠICKÝ: Zříceniny hradů, Jižní Čechy, s. 131.

⁸¹ Tamtéž, s. 57.

Po tomto výčtu hradů se zdá, že teorie o rozsáhlém bogenském panství, které bylo střeženo hrady, je dosti nepravděpodobná. Ale tak jednoznačné to zase není. Až do nedávné doby byla všechna tvrzení opírána o písemné prameny, které jsou svou výpovědí dost omezené. V současnosti přichází na scénu nové archeologické metody, které odkrývají nová fakta. Jeden takový výzkum proběhl na hradě Rabí. Výsledky tohoto bádání byly opravdu zajímavé. První písemná zmínka pochází až z roku 1380, kdy byl hrad v držení Půty Švihovského a vstoupil do svého největšího rozkvětu.⁸² Nyní už ale víme, že hrad existoval velmi dlouho před tím. Ukázalo se, že spodní patra velké čtyřhranné věže vykazují románské stavební prvky. Odhady datace sahají až před rok 1200. Tímto se Rabí posunulo mezi nejstarší hrady na našem území. S reakcí na tyto objevy přichází Tomáš Durdík. Přináší hypotézu, že hrad nacházející se severně od Sušice, mohl být zbudován k ochraně nejsevernějšího bodu bogenské državy.⁸³ Tímto přelomovým objevem se pohled na bogenskou enklávu v Čechách výrazně proměnil. Právě Rabí je důkazem, že i když první zmínka pochází až z konce 14. století, mohl být hrad založen o dvě století dříve. Též zde máme doklad, že Bogenové na české straně Šumavy skutečně stavěli. Rabí leží v poměrně veliké vzdálenosti od hranic, a proto se opět otevírá otázka bogenského založení u výše zmíněných „podezřelých hradů“, které jsou k hranici mnohem blíže.

---

⁸² A. PROFOUS, J. SVOBODA: Místní jména v Čechách, díl III., s. 507.

⁸³ T. DURDÍK, V. SUŠICKÝ: Zříceniny hradů, Západní Čechy, s. 172.

4 Vztahy Přemyslovců a Bogenů, Sušicko jako bogenská država

Rod Bogenů je se Sušickem velice úzce spjat, i když minulost spjatá s rodem Bogenů, není tak všeobecně známá jako pozdější historie Sušicka. Právě během panování tohoto rodu vzniklo samotné město Sušice (v první písemné zmínce z roku 1233 doložené jako „*Schvtenhoven*“). Tato minulost města, ale bývá často upozadřována a vznik Sušice se klade až do doby po roce 1273. Zakladatelem neměl být nikdo jiný než český král železný a zlatý Přemysl Otakar II. Ovšem když Přemysl Otakar II. Sušicko přebíral od rodu Wittelsbachů, město už existovalo. Důkazem už je jen fakt, že první zmínka o Sušici pochází z roku 1233, tudíž ještě 40 let před dobou, než Sušici definitivně získali Přemyslovci. Dalším důkazem, že už město existovalo před rokem 1273, je samotný text první zmínky o městě.⁸⁴ Dočteme se v něm totiž o románském kostelíčku, který už zde dnes nenalezneme. Ve 14. století byl totiž nahrazen gotickou trojlodní bazilikou. Jisté tedy je, že nějaký kostel v Sušici existoval už za panování Bogenů. Přemysl Otakar II. pouze zvedl městu prestiž, a to tak, že povýšil město na královské. Jednalo se tedy o povýšení, nikoliv založení.⁸⁵ Následně prestiž města rostla a svého vrcholu dosáhla za prvních Lucemburků.

Ale vraťme se k rodu Bogenů. Jak Sušicko získali, není úplně zřejmé. Spolehlivě víme, že Sušicko drželi v roce 1233. Ovšem v pramenech se nikde nedovídáme, kdy a jak se k Sušicku dostali. Poměrně pravděpodobnou variantou je, že se jednalo o věno jedné z přemyslovských princezen. Problém je ovšem v tom, že sňatků mezi Přemyslovci a Bogeny proběhlo více. Máme tudíž i více možností, kdy mohli Bogenové Sušicko získat.

4.1 Sňatková politika mezi Přemyslovci a Bogeny

Jak již bylo zmíněno, rody Přemyslovců a Bogenů si byly teritoriálně velice blízko. Navíc jak Bavorsko, tak České knížectví spadalo pod nadřazenou moc Svaté říše římské.⁸⁶ Znamená to tedy, že české knížectví mělo přímou hranici s územím ovládaným Bogeny, proto

---

⁸⁴ *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars I.*, č. 807, s. 379.

⁸⁵ Existují zdroje, které toto povýšení posouvají až do období vlády Václava II.

⁸⁶ Později zastávali bavorský vévoda a český král posty kurfiřtů.

byla kooperace těchto dvou rodů, ať už na poli válečném nebo před oltářem, naprosto očekávaným jevem. Stejně tak tomu bylo i v dobách následujících (např. za Lucemburků⁸⁷).

Sňatková politika mezi Přemyslovci a Bogeny probíhala od konce 11. století až do konce 13. století, v podstatě až do vymření rodu Bogenů. Nepočítáme-li poslední generaci rodu, která byla již bezdětná.

K manželskému spojení Přemyslovců a Bogenů došlo celkem třikrát. První sňatek, kdy si český kníže Břetislav II. vzal za manželku bavorskou princeznu, zřejmě neměl pro oblast Sušicka silnější dopad. Větší pozornost ovšem zaslouží následující dva manželské svazky. V těchto případech byla již situace obrácená. To znamená, že česká princezna se provdala za bavorského manžela. Tyto sňatky již mohly mít vliv na teritoriální politiku, konkrétně na oblast Sušicka. Zde se totiž otevírá otázka princeznina věna.

4.1.1 Lukarda z Bogenu a Břetislav II.

Sňatková politika mezi Přemyslovci a Bogeny byla započata na konci 11. století, konkrétně v roce 1094. Celou situaci zachycuje Kosmas ve své kronice: *Téhož roku (1094) v měsíci září pojal kníže Břetislav (II.) jakousi paní z Bavor, jménem Lukardu, sestru hraběte Albrechta za manželku.*⁸⁸ Kosmův text nám sice neprozrazuje, kdo byl oním hrabětem Albrechtem. Sekundární literatura nám ale prozradí, že se jednalo právě o Albrechta I. z Bogenu.⁸⁹

Z jakého důvodu se český kníže Břetislav II. rozhodl právě pro bavorskou princeznu? Na tuto otázku už asi jednoznačně odpovědět nepůjde. Tento svazek neměl pro Břetislava větší politický význam. Jsme v době, kdy se české země začaly propadat do vleklé nástupnické krize. Navíc rod Přemyslovců byl neustále ohrožován konkurenčním rodem Vršovců. Bylo tedy možné, že bavorský spojenec byl v tuto dobu nejsnáze dostupný a v případě potřeby byl teritoriálně nablízku. Toto spříznění Přemyslovců a Bogenů netrvalo dlouho. Nejednalo se ovšem o nějaké rozkmitření mezi rody. Manželství bylo totiž ukončeno násilnou smrtí Břetislava II. Stalo se tomu tak na Vánoce roku 1100: *bezbožný lotr... ..vší silou bodl knížete*

---

⁸⁷ Jan Lucemburský byl spojencem Bavorů ve válce o říšský trůn a jeho prvorozená dcera Markéta se provdala za Jindřicha II. Dolnobavorského.

⁸⁸ Kosmova kronika; kniha třetí; s. 145.

⁸⁹ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/2, s. 362.

*loveckým tesákem přímo do útroby.*⁹⁰ Je pravděpodobné, že za tímto atentátem stáli Vršovci, konkurenční rod Přemyslovců. Symbolický rok 1100⁹¹ znamenal pro Čechy velký přelom. Přišlo 12. století, které bylo plné vleklých bojů o nástupnictví v Čechách.

Samotná Lukarda poté umírá v zapomnění neznámého roku. S Břetislavem měla jednoho syna (narozen 1095), který měl též smutný osud. Roku 1130 ho nechal jeho strýc Soběslav I. oslepit za spiknutí, což je také poslední zmínka o něm.⁹²

4.1.2 Fridrich IV. z Bogenů a Svatava (Česká)

Druhá vazba mezi Přemyslovcí a Bogeny vznikla hned v další přemyslovské generaci. Tomuto svazku předcházelo spojenectví na válečném poli v roce 1121 (o tom viz níže). O tři roky později bylo toto spojenectví také stvrzeno svatbou. Hlavním zdrojem informací o této události, je opět Kosmas: *Téhož roku (1124) v červenci kníže Vladislav⁹³ dal svou nejstarší dceru Svatavu s nádhernou výbavou a se značným věnem za choť Fridrichovi, velmi proslulému muži mezi předáky bavorskými.*⁹⁴ Fridrich IV. byl z vedlejší větve Bogenů, nebyl tedy přímým příbuzným Albrechta I. V Kosmově kronice je označen jako proslulý muž mezi bavorskými předáky. Z toho by se dalo usoudit, že rod Bogenů je ve fázi vzestupu, proto spojenectví s ním bylo určitě žádoucí. Byl řezenským fojtem.⁹⁵ Jeho smrtí jedna z větví rodu vymírá.⁹⁶ Co se týče Svatavy, dcery knížete Vladislava I., po příjezdu do Bavor přijímá jméno Luitgarda.⁹⁷ Toto jméno bylo pravděpodobně v rodu Bogenů populární (viz předchozí sňatek). Bylo celkem běžnou praxí, pokud princezna odcházela do ciziny, byla zde označována jiným jménem. Nejznámějším příkladem za všechny je dánská královna Dagmar, v Čechách narozená jako Markéta.

Jak dlouho manželství trvalo nejde nelze přesně určit, protože datum Luigardina skonu není přesně známé. Česká historická literatura se kloní k roku 1146.⁹⁸ Zajímavé je, že Kosmas

---

⁹⁰ Kosmova kronika, kniha třetí, s. 155.

⁹¹ Vždy, když se uzavíralo milénium, křesťanský svět očekával apokalypsu.

⁹² J. ČECHURA, J. MIKULEC, Fr. STELLNER: Lexikon českých panovnických dynastií. Praha, 1996, s. 31.

⁹³ Vladislav I. byl synem prvního českého krále Vratislava II. (I.), vládl ve dvou etapách (1109-1117 a 1120-1125).

⁹⁴ Kosmova kronika, kniha třetí, s. 199.

⁹⁵ J. MARTÍNEK: Sušicko-bylo či nebylo? (cit. 9. 2. 2019)

⁹⁶ 1148

⁹⁷ J. ŽEMLIČKA: Přemyslovcí, s. 55.

⁹⁸ Tamtéž, s. 491.

zde zmiňuje určitou výbavu a věno. Bohužel tyto pojmy jsou příliš abstraktní, takže můžeme jen spekulovat, co je onou výbavou a věnem myšleno. Už dříve jsem zmiňoval, že Bogenové dostali Sušicko od Přemyslovců věnem. Je tedy určitá pravděpodobnost, že Sušicko připadlo Bogenům právě v roce 1124. Dokonce máme sekundární literaturu, která to potvrzuje. Václav Novotný přímo zmiňuje tuto variantu, že Sušicko připadlo Bogenům právě během sňatku Svataavy a Fridricha z Bogenu.⁹⁹

4.1.3 Albrecht III. z Bogenu a Ludmila Přemyslovna

A nyní už se dostáváme asi k nejnámějšímu propojení rodů Přemyslovců a Bogenů. Potřetí a také naposledy se tyto rody staly příbuznými na konci 12. století. V tomto případě bohužel neznáme přesný rok, nejčastěji se hovoří o 80. letech 12. století. Často se uvádí rok 1184. K tomuto roku se přiklání František Kubů, který zřejmě vychází z Maxe Piendla, který tento rok uvedl již 50 let před ním.¹⁰⁰ S rozdílnou informací přichází až Jan Lhoták. Ten uvádí až rok 1192.¹⁰¹ Informace o předchozích sňatcích byly vždy zaneseny v Kosmově kronice, je tedy celkem jednoduché získat přesnou dataci, i když pouze z jediného zdroje. Podle mého názoru bych tyto konkrétní letopočty považoval za dost důvěryhodné, protože spadají přímo do doby, kdy sám autor žil. Ovšem po roce 1125 nastává problém, protože kronikář Kosmas umírá. Kronikáři, známí jako pokračovatelé Kosmovi, nám nezanechali alespoň minimální informaci o tomto sňatku.

Ludmila Přemyslovna byla dcerou knížete Bedřicha¹⁰², který se do českých dějin moc chvályhodně nezapsal, je označován spíše jako jeden z nejslabších knížat 12. století. Samozřejmě veškeré neúspěchy nejdou přičítat jen samotnému Bedřichovi, ale také komplikované době, ve které vládl. Jeho dcera Ludmila se zapsala do dějin o něco tučnějším písmem. Pro dějiny české neměla zdaleka takový význam jako pro dějiny bavorské. Otisk v bavorských dějinách je ale spíše spojován s její zakladatelskou činností, kterou zahájila v závěru života, po smrti obou svých manželů. Její jméno je spojeno s fundací bavorského

---

⁹⁹ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/2, s. 552.

¹⁰⁰ M. PIENDL: Böhmen und die Grafen von Bogen, s. 140.

¹⁰¹ J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 152; Lhoták zřejmě čerpal od J. A. Gabriela, který uvádí též rok 1192; J. A. GABRIEL: Královské město Sušice, s. 46.

¹⁰² Bedřich byl synem Vladislava II. Na český knížecí stolec usedl celkem dvakrát (1172-1173 a 1178-1189).

kláštera Seligenthal, který se v této lokalitě nachází dodnes (samozřejmě od 13. století prošel architektonickými změnami).

Opět jako u předchozího sňatku, se i zde objevuje možnost, že Ludmila Přemyslovna měla Sušicko jako své věno. V tomto případě jsme na informace ještě mnohem chudší. Neznáme ani přesný rok svatby, natož jestli Ludmila měla nějakou majetkovou výbavu.

Manželství Ludmily Přemyslovny a Albrechta III. z Bogenů trvalo do roku 1198. Vzešli z něj celkem tři synové (Bertold, Luitpold, Albrecht), což byli poslední mužští členové tohoto rodu.¹⁰³ Po Albrechtově smrti se vdova Ludmila opět provdala. Jejím dalším manželem byl Ludvík I. Bavorský (Kelheimský). Aniž by to Ludmila tušila, její další sňatek v budoucnu výrazně ovlivní územní politiku v jihozápadních Čechách.

4.2 Bylo Sušicko věnem některé přemyslovské princezny?

Tato otázka je snad nejčastěji pokládána v souvislosti se středověkou historií Sušicka. První zmínka o městě pochází z roku 1233. Ovšem informace, kterou se dozvídáme, je pouhé konstatování, že Sušicko se nachází pod správou Bogenů. Podobně se k této otázce vyjádřil i „největší český historik“ František Palacký: „...*město Sušice se svým okolím nacházelo se na dlouhý čas, co manství české, v rukou hrabat od Luku, roku 1242 vymřelých.*“¹⁰⁴ Podobná tvrzení se objevují v mnoha dalších publikacích. Celé to působí dojmem, že se „bogenskou“ minulostí na Sušicku nechce nikdo moc zabývat. V 19. století se o této problematice zmínil jen již vzpomínaný František Palacký a Josef Ambrož Gabriel, který též nepřišel s žádným určitým závěrem, jak bogenská enkláva vznikla.¹⁰⁵ Daleko více zdrojů se objevilo na počátku 20. století. Už v roce 1913 přišel Václav Novotný se svou hypotézou. Novotného tvrzení, že Sušicko bylo věnem Svatavy (Luitgardy), nebylo v dalších letech podpořeno. Až téměř století po Novotném přichází s dost přesvědčivým tvrzením český kasteolog Tomáš Durdík, který píše: „*Toto území (Sušicko) totiž v roce 1124 jako věno Přemyslovny Svatavy získala hrabata z Bogenů a po nich ve 13. věku přešlo do rukou Wittelsbachů,*“¹⁰⁶ Durdík celou událost spojuje se vznikem hradu Rabí, který byl zřejmě založen

¹⁰³ J. ŽEMLIČKA: Přemyslovci, s. 115.

¹⁰⁴ Fr. PALACKÝ: Dějiny I, s. 356.

¹⁰⁵ J. A. GABRIEL: Královské město Sušice, s. 46.

¹⁰⁶ T. DURDÍK, V. SUŠICKÝ: Zříceniny hradů, Západní Čechy, s. 172.

mnohem dříve než se uvádí. Z Durdíkova tvrzení vyplývá, že k založení hradu muselo dojít již někdy po roce 1124, tudíž v době, kdy už se Sušicko nacházelo pod bogenskou správou.¹⁰⁷

Mezi hlavní zastánce druhého tvrzení, tedy věna Ludmily Přemyslovny, patří August Sedláček. Tato hypotéza pochází z počátku 20. století, tedy z podobné doby jako bylo tvrzení Václava Novotného. Zde vidíme, že rozdvojená tvrzení o této problematice, nejsou ničím nová a nejednotnost už panovala před 100 lety. K Sedláčkovi se později, i když už ne s takovou jistotou, připojuje Josef Žemlička. Z posledních let pochází tvrzení Karla Kuči, které je poněkud zmatečné. Kuča píše: „*Ve 12. století se Sušicko v blíže neznámém územním rozsahu dočasně stalo součástí Bavorska. Došlo k tomu zřejmě v souvislosti se sňatkem Lidmily, dcery knížete Vladislava I., s Adalbertem, hrabětem z Bogenu.*“¹⁰⁸ Kuča tedy tvrdí, že Sušicko se stalo majetkem Bogenů, díky sňatku Ludmily s Albrechtem III. z Bogenu. Otázkou ovšem je míra důvěryhodnosti této informace. Zároveň píše, že Ludmila byla dcerou knížete Vladislava I., což pravda není, protože Ludmila byla dcerou knížete Bedřicha. Pokud by šlo o dceru Vladislava I., jednalo by se o Svatavu (později Luitgargu).

Z toho vyplývá, že můžeme stoprocentně konstatovat, že Sušicko pod Bogenskou správou bylo (viz Palacký). Máme tedy Sušicko, které se na delší dobu oddělilo od Čech. Stále ale zůstávají další neobjasněné otázky - Jak dlouho trvalo ono oddělení? A jak k tomu došlo?

Podle výpovědí výše zmíněných zdrojů můžeme říci, že Sušicko bylo věnem neboli majetkovou výbavou některé z českých princezen. Na základě tohoto tvrzení lze tvrdit, že Bogenové získali Sušicko mírovou cestou. Kdyby se totiž Sušicko dostalo pod bavorskou správu násilnou cestou, znamenalo by to, že by se musel odehrát nějaký česko-bavorský konflikt, na jehož konci by Sušicko stálo jako bavorská kořist. Žádné informace o konfliktu tohoto charakteru v pramenech nemáme, takže se přikláníme k variantě věna.

Otázkou ovšem je, zdali ono věno připadlo Bogenům už na počátku 12. století, nebo až na jeho konci. První varianta má v podstatě jediného zastánce a tím je Václav Novotný (s archeologickou oporou tohoto tvrzení přichází Tomáš Durdík). Když Novotný píše o věnu princezny Svatavy (Luitgardy), zmiňuje konkrétně oblast Sušicka.¹⁰⁹ Zároveň ale přiznává,

---

¹⁰⁷ Zdroje v tomto případě nejsou uvedeny.

¹⁰⁸ K. KUČA: Města a městečka, s. 205.

¹⁰⁹ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/2, s. 552.

že za Kosmovým textem se můžou skrývat jiné formy věna (například peníze a komonstvo¹¹⁰). Na základě tohoto tvrzení by se Sušicko nacházelo pod bavorskou nadvládou více než století, konkrétně mezi léty 1124 až 1242. Většina autorů se ale kloní ke sňatku Albrechta III. z Bogenu a Ludmily Přemyslovny. Například August Sedláček tvrdí, že Sušicko připadlo Bogenům bezpochyby skrze Ludmilu Přemyslovnu.¹¹¹ Stejně stanovisko zastávají i současní historici, jako jsou například Josef Žemlička nebo František Kubů. Samozřejmě nemůže být opomenut ani pohled šumavského historika Jana Lhotáka. I on se odvolává, že veškeré výpovědi jsou limitovány nedostatkem pramenů. Tvrdí tedy, že obě varianty věna jsou možné. Osobně za pravděpodobnější ovšem považuje sňatek druhý. Konkrétně uvádí rok 1192, kdy Sušicko bylo „odtrženo“ od zbytku Čech. Odvolává se na listinu, kterou vydala sama Ludmila Přemyslovna v roce 1232.¹¹² V této listině se Ludmila skutečně doznává, že od svých rodičů získala nějaké dědictví („*haereditate parentum meorum*“). Podle Lhotáka je tímto dědictvím věno v jihozápadních Čechách. Lhoták též uvádí, že kvůli těmto nepřesným určeníům věna se zavádí označení „Sušicko“.¹¹³ Toto označení nám lokalitu sice místně ukotví, ale hranice jsou dost volné. Nejmodernější vymezení velikosti Sušicka se opírá o archeologii.¹¹⁴

Ve výsledku nám stále zůstávají dvě protichůdná tvrzení. Problémem ale je, že ani jedno tvrzení nemůžeme považovat za stoprocentně pravdivé. Stále je třeba nezapomínat na základní fakt, že o Sušici po celé 12. století nemáme žádné pramenné doložení. První pramen pochází až z roku 1233, a dokonce ani v tomto pramenu se nedozvídáme o žádném věnu. Bezpečně tedy můžeme Bogeny na Sušicku doložit pouze v rozmezí let 1233 až 1242.

Jaké tedy máme doklady? V prvním případě se můžeme opřít o text Kosmovy kroniky, kde se píše, že princezna Svatava měla bohatou výbavu a věno.¹¹⁵ Na obhajobu Novotného, můžeme říci, že Sušicko se v tomto případě teritoriálně nabízí, protože leží v česko-bavorském pohraničí. Samozřejmě přímý důkaz chybí.

---

¹¹⁰ Výraz pro služebnický doprovod na koních.

¹¹¹ A. SEDLÁČEK: *Místopisný slovník historický*, s. 849-850.

¹¹² *Monumenta Boica. Vol. 15*, s. 444.

¹¹³ J. LHOTÁK: *Počátky města Sušice*, s. 152.

¹¹⁴ Jak už bylo zmíněno v kapitole *Územní rozsah panství, bogenské fundace*. Hlavními záchytnými body se staly kostely v Albrechticích a na Mouřenci (interpretace Františka Kubů), z hradů zejména Rabí (interpretace Tomáše Durdíka).

¹¹⁵ Kosmova kronika, kniha třetí, s. 199.

V druhém případě už text kroniky nemáme, ale lze se opřít o jiné nepřímé důkazy. Tímto nepřímým důkazem je zakladatelská činnost Albrechta III. z Bogenu. Už víme, že Albrecht budoval nový rodový hrad v česko-bavorském pohraničí na hoře Hohenbogen. Též budoval hrady na vrcholcích Ostrého.¹¹⁶ Díky sňatku s Ludmilou získal další prostor pro své zakladatelské počiny. Od 12. století se v českých zemích začíná rozmáhat kolonizační činnost. Je pravděpodobné, že i Bogenové kolonizovali na věnném území Přemysloven.¹¹⁷ Kolonizace na Sušicku ve 12. století byla snadno proveditelná. Celá oblast byla převážně lesnatá. Víme, že Bogenové drželi Sušici a oblast kolem ní. Je možné, že se snažili rozšířit svůj mocenský vliv i na širší okolí. Kdyby se hypotéza fundací Albrechta III. z Bogenu potvrdila, byla by otázka Ludmilina věna jasnější. Zatím se však jedná pouze o potvrzování domněnky domněnkou.

4.3 Spojenectví Přemyslovců a Bogenů na válečném poli

Teritoriální blízkost a rodová spojení vedla k tomu, že oba rody se o sebe vzájemně opíraly během válečných střetů. Prvním případem, kdy se tomu tak stalo, byl rok 1121. Celá událost je v literatuře označena jako spor o Přimdu. Jak k této situaci došlo, popisuje Kosmas ve své kronice: *Téhož roku (1121) vystavěli nějací Němci uvnitř hranic českých ve hvozdě, k němuž se jde přes ves Bělou, hrad na strmé skále... ...kníže Vladislav, vzav s sebou tři čtyry vybraných bojovníků, přepadl znenadání hrad a dobyl ho. (zkráceno)*¹¹⁸ Kosmas zde zmiňuje hrad, který postavili „nějací Němci“. Jednalo se pravděpodobně o Přimdu.¹¹⁹ Kníže Vladislav byl odhodlán, že „ony Němce“ popraví. Nakonec vše zachránil jakýsi „hrabě Albrecht“, který přijel a sjednal příměří, čímž německým zajatcům zachránil život.¹²⁰ Tímto „hrabětem Albrechtem“ byl právě Albrecht I. z Bogenu. Je třeba také ještě připomenout, že právě tento člen bogenského rodu je zakladatelem kláštera ve Windbergu, který se prokazatelně podílel na církevní správě Sušicka. Nabízí se také hypotéza, že za „oněmi Němci“ se skrývají právě Bogenové a hrad Přimda by byl jejich první fundací na území Čech.¹²¹ Tím by se dalo opodstatnit, proč se Albrecht I. z Bogenu v celé aféře tak pohotově angažoval. Faktem zůstává, že se zde vytvořilo spojenecké pouto, protože o tři roky později se Albrecht stává

¹¹⁶ Fr. KUBŮ: Die Grafen von Bogen in Böhmen (cit. 13. 2. 2019).

¹¹⁷ V. VANÍČEK: Velké dějiny, s. 292.

¹¹⁸ Kosmova kronika, kniha třetí, s. 191

¹¹⁹ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/2, s. 535.

¹²⁰ Kosmova kronika, kniha třetí, s. 191.

¹²¹ Fr. KUBŮ: Die Grafen von Bogen in Böhmen (cit. 16. 2. 2019).

Vladislavovým švagrem. Už z textu Kosmovy kroniky se dá vycítit, že rod Bogenů nebyl v českém prostředí úplně cizí, zřejmě proto tento česko-německý spor byl ukončen mírovou cestou.

Spojenectví mezi Přemyslovci a Bogeny se projevovalo i v následujících dobách. Přibližně o 20 let později zasahují Bogenové do českých dějin znova. Tentokrát žádal o podporu kníže Vladislav, nešlo již o Vladislava I., ale o jeho syna Vladislava II. (budoucího druhého českého krále). 12. století bylo plné občanských válek a každý kníže si musel svou pozici vydobýt. Břetislavův zákon – tzv. seniorát, který zde měl fungovat, byl od roku 1100 pravidelně porušován. V takové situaci se ocitá i kníže Vladislav II. v roce 1142. Vladislavovu pozici ohrožoval moravský údělník Konrád Znojemský, který byl mimochodem Vladislavův bratranec. Na jaře roku 1142 už byl Pražský hrad znojemským vojskem obléhán. Vladislav II. musel začít jednat. Podporu Bogenů získal Jindřich Zdík, olomoucký biskup, ale kromě toho také králův kancléř. V této funkci se vyznamenal jako výborný diplomat. Získal podporu Albrechta I., ale i Fridricha IV. (manžela Svatavy České) z vedlejší větve bogenského rodu. V květnu 1142 zavítal do Windbergu. Za přítomnosti Albrechta I., zakladatele tamního kláštera, vysvětil 3 klášterní oltáře.¹²² Souběžně získával od Bogenů vojenskou pomoc pro Vladislava II.¹²³ Hrabata z Bogenu se následně přidala k císařskému vojsku Konráda III. Spojená vojska vstoupila do Čech Všerubským průsmykem a přes Plzeň postupovala ku Praze. Když se Konrád Znojemský dozvěděl o blížícím se císařském vojsku s bogenskou posilou, rozhodl se, že obléhání Prahy raději zanechá a spokojí se svým údělným knížectvím. Jako revanš daroval český kníže windberskému klášteru čtyři vesnice na Sušicku (Albrechtice, Milčice, Janovice a Vojetice).¹²⁴ Působení Jindřicha Zdíka ve Windbergu ovlivnilo Vladislava II. během fundace kláštera na Strahově (1143). Zdík se zde seznámil s premonstrátským řádem, který zřejmě naplnil jeho představy, proto nový klášter na Strahově byl též premonstrátský.¹²⁵

Další spolupráci Bogenů a Přemyslovců můžeme pozorovat v 90. letech 12. století. Četná spojenectví byla zřejmě důsledkem sňatku Ludmily Přemyslovny a Albrechta III. z Bogenu. Jednalo se o konfliktní období. V českých zemích zápasili Přemyslovci mezi sebou. V říši se zase rodil táhlý spor mezi Štaufy a Welfy.

---

¹²² *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus I*, č. 129, s. 134.

¹²³ M. WIHODA: *Morava v době knížecí*, s. 173-175.

¹²⁴ P. SOMMER, J. ŽEMLIČKA, M. MAŠEK a kol: *Vladislav II.*, s. 42

¹²⁵ P. SOMMER, J. ŽEMLIČKA, M. MAŠEK a kol: *Vladislav II.*, s. 15.

V roce 1191 se na stejném válečném poli ocitli Albrecht III. z Bogenu a český kníže Konrád II. Ota.¹²⁶ Oba podporovali štaufského císaře Jindřicha VI. při obléhání Neapole.¹²⁷ Bohužel český kníže u Neapole zahynul.

Hned v následujícím roce, byli Přemyslovci a Bogeni opět spojenci. Tentokrát Přemysl Otakar I. podporoval Albrechta III. z Bogenu proti Wittelsbachům.¹²⁸ V srpnu 1192 Albrecht napadl bavorského vévodu Ludvíka. Shodou náhod právě tento bavorský vévoda nahradil Albrechta v pozici manžela Ludmily Přemyslovny. Důvodem konfliktu byl spor o bamberská léna na Dunaji a purkrabství v Řezně. Albrecht si byl vědom, že díky své ženě má v Čechách silného spojence a neváhal ho požádat o pomoc.¹²⁹ Na podzim Přemysl Otakar I. se svým vojskem vpadl do Bavorska. Celá oblast Podunají se rychle proměnila na válečné pole. Spojená vojska Přemyslovců a Bogenu byla úspěšná. Ještě téhož roku byl Ludvík I. z Wittelsbachu poražen. Mladý bavorský vévoda se ocitl ve velice svízelné situaci. V tomto momentu se ale do konfliktu vložil císař Jindřich VI., který Ludvíka zachránil. Císař okamžitě vyhlásil vnučené příměří. Původce konfliktu i jeho spojencem byli samozřejmě potrestáni. Císař musel být touto situací velmi nadšen. Přemysl se v roce 1192 probojoval na pozici českého knížete. Moc Štaufů si u předchozích slabších knížat (Bedřich, Konrád II. Ota) přivykla na projevy oddanosti. Přemysl byl ale velice samostatný a na nadřazenou moc nebral příliš ohledy. Jindřich VI. proto hledal záminku, jak Přemysla odstranit. V této chvíli ji již měl připravenou. V roce 1193 byl Přemysl nahrazen biskupem/knížetem Jindřichem Břetislavem.¹³⁰

Albrecht III. z Bogenu byl jako původce celého konfliktu, prohlášen za nepřítele říše. Budoucí český král Přemysl strávil následující 4 roky ve vyhnanství.¹³¹ První azyl mu poskytl jeho švagr Albrecht Míšeňský.¹³² Se svým příbuzným si Přemysl velice rozuměl. Albrecht Míšeňský byl členem proticísařského spolku, vedeným Jindřichem Lvem, zarytým odpůrcem Štaufů. Přemysl se ke spolku připojuje také. Nikoliv z příbuzenských důvodů, ale z vlastní pohnutky, vymanit Čechy z pod štauského útlaku.¹³³

---

¹²⁶ Byl českým knížetem mezi léty 1189-1191.

¹²⁷ Fr. KUBŮ: Die Grafen von Bogen in Böhmen (cit. 17. 2. 2019).

¹²⁸ M. BLÁHOVÁ, J. FROLÍK, N. PROFANTOVÁ: Velké dějiny I, s. 668.

¹²⁹ J. ŽEMLIČKA: Přemysl Otakar I., s. 62.

¹³⁰ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/2, s. 1131.

¹³¹ M. BLÁHOVÁ, J. FROLÍK, N. PROFANTOVÁ: Velké dějiny I, s. 674.

¹³² bratr Přemyslovy první manželky Adléty Míšeňské.

¹³³ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/2, s. 1134.

Když jeho ochránce v roce 1195 umírá, Přemysl se uchyluje k dalšímu z příbuzných. Tím je Albrecht III. z Bogenu. V témže roce se Albrecht dostával opět do císařovy přízně, když mu přinesl zprávu o narození jeho syna Fridricha. Císař měl z narození syna takovou radost, že utlumil svou nepřítel i k Albrechtovu spojenci, Přemyslu Otakaru.¹³⁴ Jindřich VI. dokonce znovu otevřel Přemyslovi cestu na knížecí stolec, nikterak ale nehodlal zasahovat proti svému aktuálnímu spojenci Jindřichovi Břetislavovi. Příležitost k návratu na knížecí stolec se zrodila v roce 1197, protože Jindřich Břetislav umírá a stejně tak umírá i Jindřich VI. Přemysl společně s oddíly Albrechta III. z Bogenu přitáhne do Čech a chystá se na rozhodující boj s bratrem Vladislavem, který mezitím usedl na knížecí stolec. Bogenských posil ale nakonec nebylo potřeba, protože Vladislav hrozící konflikt odvrátil mírovou cestou. Vzdal se své pozice a Přemysl se tedy mohl stát českým knížetem.¹³⁵

V tomto momentu éra spojenectví s Bogeny končí, sám Albrecht III. z Bogenu umírá v roce 1198. Jeho synové už reprezentovali pouze epilog bogenské vlády.

---

¹³⁴ J. ŽEMLIČKA: Přemysl Otakar I., s. 66.

¹³⁵ Tamtéž, s. 69.

5 První zmínka o Sušici (1233)

Dříve než definitivně opustíme rod Bogenů, je zapotřebí se pozastavit u velmi zásadního pramene, který je datován do samotného závěru vlády Bogenů, konkrétně do období panování Albrechta IV. z Bogenu. Jedná se o první písemné doložení města Sušice. Je třeba také podotknout, že tento pramen je první, ale rovněž poslední, který uvádí spojitost oblasti Sušicka s hrabaty z Bogenu.

Co nám tedy první písemná zmínka o Sušici říká? *Albertus comes Bogen, advocatus Windebergensis ecclesiae, transfrelationis inter aggressurus, ecclesiae praefatae testamento suo confert ecclesiam Viehta, et alteram in terra Bohemorum, quae dicitur Schvtenhoven, cum villa adjacente, Podmvokel dieta, jure debito et perpetuo possidendas. Facta sunt haec VIII Kal. April, anno MCCXXXIII.*¹³⁶

Tento zdroj nám ale zdaleka neodpovídá na otázky, na které by bylo zapotřebí znát odpověď. Nemluví se zde o žádném věnu, ani o jiných cestách, jak by Bogenové mohli k majetku přijít. Jak už bylo výše zmíněno, František Palacký napsal, že Sušicko bylo manství¹³⁷ české, které bylo v rukou hrabat od Luku. V tomto pramenu ale o žádném manství řeč není. Kde tedy Palacký získal tuto informaci, nevíme. V tomto případě by se nabízela i otázka, kdo byl oním lenním pánem – Přemysl Otakar I., bavorský vévoda, nebo přímo císař? Vzhledem k tomu, že toto tvrzení není více podloženo, zabývat se jím nebudu. I šumavský historik Jan Lhoták píše, že Sušicko nějak odděleno bylo, ale jednalo se však o zástavu, držbu, nebo vlastnictví?¹³⁸

První zmínka hovoří v podstatě pouze o církevní správě na Sušicku. Albrecht IV. z Bogenu („*Albertus comes Bogen*“) předal patronát nad sušickým kostelem a ves Podmokly rodovému klášteru ve Windbergu. Dále zde vůbec není zmíněno, že Sušicko by mělo být nějak odtrženo od Čech. I když tvrzení Františka Palackého, že Sušicko je manství, by určitému odtržení nasvědčovalo. Podle textu první zmínky tomu ale tak být nemuselo, protože Sušicko se nachází „*in terra Bohemorum*“ (v zemi Čechů). K určitému odtrhávání území zřejmě mohlo dojít až za Wittelsbachů. Tomu by odpovídala i reakce Přemysla Otakara II., který začal toto

---

¹³⁶ *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars I.*, č. 807, s. 379.

¹³⁷ Jedná se o jiný výraz pro léno, jehož správcem byl leník neboli man, který byl vázán slibem věrnosti a poslušnosti ke svému lennímu pánovi.

¹³⁸ J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 152.

území začleňovat zpět do Čech. Z tvrzení „*in terra Bohemorum*“ se dá též vyvodit, že vláda bavorského rodu neměla vliv na národnostní složení. S tímto názorem se ztotožňuje i Karel Kuča, který uvádí, že Sušicko zůstávalo stále národnostně české.¹³⁹ Lze tedy přičíst založení města bavorským hrabatům? Působili zde němečtí kolonisté? To jsou další otázky, které kvůli malé výřečnosti pramenů nemůžou být zodpovězeny.

Když to tedy shrneme, v první zmínce máme bezpečně doloženou církevní správu bogenského rodového kláštera ve Windbergu. Jak pevná byla správa světská, řečeno není. Vzhledem k tomu, že oblast zůstávala ryze česká, byla bogenská politika na získaném území zřejmě dost mírná. Tento stav byl oboustranně přijímán. Mezi Bogeny a Přemyslovci nejsou doloženy žádné spory. Pojistkou vzájemné tolerance zůstávala stále žijící Ludmila Přemyslovna. Už v následujícím desetiletí se ale situace zcela změnila. Vládu na Sušicku převzal další z předních bavorských rodů – Wittelsbachové.

---

¹³⁹ K. KUČA: Města a městečka, s. 205.

6 Wittelsbachové

Jedná se velmi starý německý rod, který má kořeny zhruba v 10. století. Na území Bavorska byli Wittelsbachové nejdéle vládnoucím rodem (od roku 1180 až do roku 1918). Třikrát dosáhli na titul římského krále a císaře. Dva členové rodu byli i českými králi. Jejich panování ale netrvalo déle než jednu zimu, proto jsou v české historii nazýváni „zimními králi“. Wittelsbachové na čas usedli také na trůn uherský, švédský a řecký.

6.1 Zrod rodu Wittelsbachů

Jak to už u panovnických dynastií bývá, spekulativní počátky jejich rodů jsou velice ošidným tématem. Každý rod chce prosadit tezi, že jeho původ je odvozen od největšího vládce. Ani Wittelsbachové nejsou výjimkou. Podle některých, samozřejmě nepodložených zdrojů, sahá historie rodu až k samotnému Karlovi Velikému. Důvěryhodnější je informace, že u zrodu dynastie stál jakýsi Luitpold. Měl žít v době na přelomu 9. a 10. století. Tedy v době, kdy oblast Bavorska byla sužována maďarskou agresí. Sám Luitpold padl v bitvě u Bratislavy (Prešpurku) roku 907.¹⁴⁰ Na jeho místo nastoupil syn Arnulf. Ten využíval postupujícího úpadku Východofrancké říše a získával stále větší autonomii pro Bavorsko. Držel v šachu i české Přemyslovce, kteří spadali pod rezenskou diecézi. Arnulf dosáhl v Bavorsku značné oblíbenosti, protože na rozdíl od východofranckého krále Konráda opakovaně dokázal odrazet nájezdy Maďarů. Dokonce když král Konrád zemřel, sám se prohlásil za krále. Až v roce 921, již za panování Jindřicha I. Ptáčníka, se konečně Bavorsko dostalo pod svrchovanost říše.¹⁴¹ Arnulfovi potomci později nechali vybudovat hrad Scheyern, podle kterého se začali nazývat – hrabata ze Scheyern. (od poloviny 12. století známá jako Wittelsbachové).

6.2 Územní politika v Bavorsku a nástup Wittelsbachů k moci

Jakmile se ve Svaté říši římské definitivně upevnila moc dynastie Otonů, začala být svrchovanost Bavorska značně oklešťována. Ota I. definitivně odrazil útoky Maďarů, a dokonce získal císařský titul. Novým bavorským vévodou Ota I. jmenoval svého bratra

---

¹⁴⁰ Ve stejném období Maďaři rozvrátili i Velkomoravskou říši.

¹⁴¹ L. NOVOTNÝ: Bavorsko, s. 28.

Jindřicha. Jeho stejnojmenní potomci z vedlejší linie Otonů pak vládli Bavorsku až do roku 1024. Posledním Otonem byl Jindřich II. Svatý (jako bavorský vévoda Jindřich IV).¹⁴²

Bavorské vévodství drželi císaři Svaté říše římské téměř nepřetržitě až do konce 11. století. V této době bavorská moc stagnovala. Určitého osamostatnění Bavorsko dosáhlo s nástupem welfské dynastie. Avšak vláda Welfů nebyla moc stabilní. Během jejich panování došlo i na územní ztráty, přišli o tzv. Východní marku. Toto území bylo původně vytvořeno jako nárazníková oblast proti pohanským Slovanům. Už od 10. století zde vládl rod Babenberků. Když se poté se na říšský trůn dostali Štaufové (největší rivalové Welfů)¹⁴³, celé Bavorsko se dostalo pod nadvládu rodu Babenberků. Bavorským vévodou se stal štaufský spojenc Jindřich XI. Jasomirgott. Welfové pochopitelně proti vládě Babenberků protestovali. Spor nakonec ukončil císař Fridrich I. Barbarossa kompromisem. V roce 1156 v Řezně vyhlásil tzv. Privilegium minus. Na základě tohoto dokumentu byla od Bavorska oddělena Východní marka, budoucí Rakousy. Ty byly povýšeny na vévodství. Jindřich Jasomirgott se tedy stal prvním rakouským vévodou.¹⁴⁴ Babenberkové vládli v Rakousích dědičně až do svého vymření v roce 1246. Vlády v Bavorsku se chopili opět Welfové, jmenovitě Jindřich Lev. Tímto císařovým zásahem byl štaufsko-welfský konflikt na 20 let uhašen.

Jindřich Lev se stal druhým mužem říše. Ve své osobě kumuloval dva tituly – vévoda saský a bavorský. Dokonce začal provozovat svou vlastní zahraniční politiku. Tímto počínáním začínal být hrozbou pro císaře Fridricha Barbarossu, ale nadále zůstal jeho spojencem. V roce 1176 byl Barbarossa poražen v bitvě u Legnana. Císař zřejmě využil příležitosti zbrzdit Jindřichův vzestup a obvinil z prohry jeho. Už v roce 1179 byl uvržen do klatby a o rok později mu byly odebrány všechny državy.¹⁴⁵

Tato skutečnost podminila vzestup hrabat ze Scheyern. Hrad Scheyern byl později věnován Benediktýnům, kteří ho přebudovali na klášter. Od tohoto okamžiku se rod jmenoval Wittelsbachové, podle nového rodového hradu – Wittelsbach. Nově vybudovaný benediktýnský klášter Scheyern se stal rodovým pohřebištem Wittelsbachů. Důležitou roli v tomto období rodového vzestupu sehrál Ota V. Scheyernský, zesnulý 1156. Jeho syn Ota měl již jako první z rodu přídomek „z Wittelsbachu“. Ota byl též označován jako Rotkopf („Rudohlav“). Roku

---

¹⁴² Vratislav VANÍČEK, Antonín KOSTÁN, Dagmar MORAVCOVÁ: Encyklopedie Německa, Praha 2000, s. 425.

¹⁴³ Štaufové vládli v říši od roku 1138. Neustále se potýkali s konkurenčním rodem Welfů. Po smrti Jindřicha VI. začala mezi rody válka o říšský trůn, která destabilizovala celou říši.

¹⁴⁴ Václav VEBER a kol.: Dějiny Rakouska, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2009, s. 89.

¹⁴⁵ L. NOVOTNÝ: Bavorsko, s. 32.

1180, po odstranění Jindřicha Lva, byl Fridrichem Barbarossou jmenován bavorským vévodou.¹⁴⁶ Ostatní rody totiž neměly císařovy sympatie. Otou I. byla v Bavorsku nastolena vláda Wittelsbachů, která trvala dlouhých 738 let. Barbarossa si tímto krokem chtěl konečně zajistit uklidnění poměrů. Ota byl již v pokročilém věku a císaři byl naprosto věrný. Jeho vláda však nebyla dlouhá. Již v roce 1183 umírá. Vládu přebírá jeho jediný žijící mužský potomek – v tomto momentu pouze desetiletý Ludvík I.¹⁴⁷ S osobností tohoto panovníka se opět dostáváme zpět k problematice Sušicka. On sám Sušicko ještě nedržel, ale zajistil jeho převzetí pro svého nástupce.

6.3 Ludmila Přemyslovna a Ludvík I. Bavorský

Wittelsbachové zabrali Sušicko v roce 1242. Kořeny, proč se tomu tak stalo, musíme hledat mnohem dříve. Prolog k této situaci se vytvořil již v roce 1204. Sňatek ovdovělé Ludmily Přemyslovny s bavorským vévodou Ludvíkem měl zásadní vliv na události, které nastaly po vymření Bogenů. Wittelsbachové si tímto sňatkem pojistili své nároky na bogenské dědictví. Prozatím ale tento druhý Ludmilin svazek neměl žádný větší vliv. Bogenská linie normálně pokračovala. Po smrti Albrechta III. roku 1198 se panství ujali jeho synové (Berthold, Luitpold a Albrecht). Vláda tří synů přinesla pochopitelně mnoho rozepří. Do roku 1204 celou situaci korigovala jejich matka Ludmila, ta ale ve zmíněném roce odešla do Kelheimu za svým novým manželem. Už v následující dekádě se rivalita mezi bratry vyřešila sama. Bertold zemřel v roce 1218 na následky zranění, které utřžil na křížové výpravě. O tři roky později ho následoval i jeho bratr Luitpold. Následujících 21 let spravoval panství Albrecht IV. zcela sám. V roce 1204 ještě nikdo nemohl tušit, že ani jeden ze synů Albrechta III. nebude mít potomky.

Druhý Ludmilin sňatek se zamlouval i českému králi Přemyslovi Otakarovi I. Nejen, že opět získal spojence mezi předními bavorskými rody, ale vznikly mu i lepší podmínky pro smír s Filipem Švábským.¹⁴⁸ Přemyslovsko-wittelsbašské spojení bylo oboustranné. Spojení s pražským dvorem bylo výhodné i pro Ludvíka. V osobě Přemysla Otakara I. měl velice silného spojence, díky kterému mohl držet v šachu své soupeře v Podunají, zejména

---

¹⁴⁶ H. RALL, M. RALL: Die Wittelsbacher, s. 15.

¹⁴⁷ L. NOVOTNÝ: Bavorsko, s. 34.

¹⁴⁸ Wittelsbachové se na svou pozici dostali právě díky Štaufům, proto mezi rody stále trvala kooperace. J. ŽEMLIČKA: Přemysl Otakar I., s. 99.

rakouské Babenberky, a plně se věnovat vnitřní politice Bavorska.¹⁴⁹ Manželství Ludvíka a Ludmily bylo garancí dobrých česko-bavorských vztahů až do počátku 30. let 12. století. Panovníci se navzájem podporovali až do smrti. Ve dvacátých letech ochladl jejich vztah ke Štaufům. Přemysl byl pobouřen poté, co štaufský dvůr odmítl jeho dceru Anežku. Ludvík věrně hájil jeho zájmy.¹⁵⁰ V závěru života byl Ludvík dokonce nařčen, že spolupracuje s protištaufskou koalicí vedenou papežem a Otou IV. Brunšvickým.¹⁵¹ S Welfy Ludvík skutečně kooperoval, ale zřejmě se po vzoru Přemysla snažil mezi stranami balancovat. Než se podařilo vysvětlit, na čí straně bavorský vévoda stál, zemřel. Byl zavražděn 15. září 1231 na mostě přes Dunaj v Kelheimu. Kdo stál za tímto činem, nebylo nikdy objasněno. Hlavními podezřelými jsou císař Fridrich II. a jeho syn Jindřich. Stejně jako jeho otec byl Ludvík pohřben v rodovém klášteře Scheyern.¹⁵² Ludmila po smrti svého druhého manžela obrátila svůj pohled k církvi. Už v roce 1232 založila klášter Seligenthal, který fungoval jako nové rodové pohřebiště Wittelsbachů. Sama Ludmila v klášteře prožila poslední léta života.¹⁵³

Vládu nad Bavorskem přebíral Ludvíkův jediný syn Ota, který se narodil v Kelheimu roku 1206, v literatuře je znám jako Ota Vznešený (Otto der Erlauchte).¹⁵⁴ Díky němu ve všech ostatních generacích kolovala přemyslovská krev. Jeho matka proto bývá označována jako pramáti Wittelsbachů. Ota byl bavorským vévodou mezi léty 1231 až 1253. Jeho vláda se téměř překrývala s vládou českého krále Václava I. Václav I. stejně jako jeho otec nadále udržoval s Wittelsbachi společenství. Ve 30. letech Václav s Otou bojoval proti společnému nepříteli Fridrichovi Bojovnému.¹⁵⁵ V roce 1239 byl v Pasově uzavřen mír mezi Fridrichem Bojovným a Václavem I. Garantem tohoto míru byl právě Ota II. Bavorský.¹⁵⁶

Na Sušicku stále panoval rod Bogenů, proto zatím Wittelsbachové nebyli žádnou hrozbou. Zásadní zlom přinesl až rok 1242, kdy rod Bogenů vymřel.

---

¹⁴⁹ J. ŽEMLIČKA: Počátky Čech královských, s. 142; J. ŽEMLIČKA: Přemysl Otakar I., s. 317.

¹⁵⁰ Je třeba připomenout, že vztahy Wittelsbachů a Štaufů byly narušeny už v roce 1208, když Ota z Wittelsbachu zavraždil Filipa Švábského.

¹⁵¹ J. ŽEMLIČKA: Přemysl Otakar I., s. 321.

¹⁵² H. RALL, M. RALL: Die Wittelsbacher, s. 32.

¹⁵³ Zesnula v roce 1240.

¹⁵⁴ H. RALL, M. RALL: Die Wittelsbacher, s. 26.

¹⁵⁵ Byl vévodou rakouským a štýrským. Jedná se o posledního člena babenberské dynastie, která tímto panovníkem vymírá v mužské linii (1246). Přídomek „Bojovný“ získal díky své bojechtivosti. Měl četné spory s českým králem Václavem I.; V. VANÍČEK: Velké dějiny II., s. 342.

¹⁵⁶ J. ŽEMLIČKA: Počátky Čech královských, s. 159.

7 Sušicko pod správou Wittelsbachů

Wittelsbašská správa na Sušicku neměla dlouhé trvání. Jednalo se o rozmezí let 1242 až 1273. Některé prameny uvádí, že wittelsbašský zábor skončil již v 50. letech. Na rozdíl od bogenského panování je tato doba několikanásobně kratší, ale naopak je zase o dost více pramenně podložená. Zatímco vládu Bogenů můžeme spolehlivě doložit jediným přímým pramenem, vládu Wittelsbachů můžeme mapovat o něco detailněji. Paleta primárních pramenů je v tomto případě o dost pestřejší. Zmínky nalezneme v několika listinách i dobových kronikách.¹⁵⁷

7.1 Sušicko ve Wittelsbašských rukou

Když v roce 1242 zemřel Albrecht IV. z Bogenu, Wittelsbachové se rychle chopili příležitosti. Díky Ludmile Přemyslovně byli Albrecht IV. a Ota II. nevlastní bratři, a protože Albrecht byl bezdětný, Ota přebral bogenské dědictví. Stejně tak po dědictví toužili i čeští králové. Přátelské česko-bavorské vztahy právě skončily.

Ota II. začal svou vládu na Sušicku rychle upevňovat. Roku 1244 zapsal desátky ze svých statků na Sušicku klášteru v Niederalteichu¹⁵⁸ a o dva roky později vydal tuto listinu: *Otto, palatinus comes Rheni, dux Bavarie, iudicibus suis mandat, ut decimas bonorum suorum in cellaris et granariis Flinsberg, Weissenstein et Schvtenhofen collectas, quas ecclesiae in Niederaltaich dederit, eidem ecclesiae assignent. Landaviae 1246 iun. 17.*¹⁵⁹ Tímto dokumentem Ota II. přikázal, aby desátky nahromaděné ve sklepích a sýpkách („in cellaris et granariis“) byly natrvalo odevzdávány výše zmíněnému klášteru. Mimo jiné se toto opatření týkalo právě Sušice („Schvtenhofen“).

V témže roce se celá situace ještě více zkomplikovala. Po smrti Fridricha Bojovného vymřel rod Babenberků. Václav I. si chtěl babenberské dědictví zajistit přes syna Vladislava. Ten ale zemřel v lednu 1247. Začal tedy boj o babenberské dědictví. V tomto okamžiku byl definitivně zpečetěn konec dobrých česko-bavorských vztahů. Rod Wittelsbachů se ocitl na

---

¹⁵⁷ Pokračovatelé Kosmovi, Dalimilova kronika.

¹⁵⁸ Fr. KUBŮ: Die Grafen von Bogen in Böhmen (cit. 23. 2. 2019).

¹⁵⁹ *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus IV, fasciculus primus*, č. 360, s. 527-528.

prudkém vzestupu. Ota II. si zajistil spojení se Štaufy, díky své dceři, která se provdala za nástupce říšského trůnu.¹⁶⁰ Spojenectví s Přemyslovci už tedy pozbylo na významu.

Rakousy už v minulosti spadaly pod Bavorsko jako tzv. Východní marka. Území bylo od Bavor odděleno za Jindřicha Lva. Nyní se vyskytla příležitost území opět získat. Situace se začala pro Wittelsbachy vyvíjet velice slibně. Císař Fridrich prohlásil Rakousy za uvolněné říšské léno a jejich správcem ustanovil Otu II. Bavorského.¹⁶¹

Ota II. zemřel v roce 1253 a správy Bavorska se ujali jeho dva synové, jejichž jména máme opět doložena v souvislosti se Sušicí. *Henricus, palatinus comes Rheni, dux Bavariae, cum fratre suo Ludovico, comite palatino Rheni, duce Bavariae, concordat; Ludovico inter alia possessio bonorum et hominum in Sušice adiudicatur. Frisingae 1262 ian. 24.*¹⁶² Listina z roku 1262 hovoří o tom, že Wittelsbachové „vlastní mimo jiné zboží a lid v Sušici“ („*inter alia possessio bonorum et hominum in Sušice*“). Tato listina je bezprostředním dokladem, že Sušicko (i když zde je zmíněna konkrétně jen Sušice) bylo stále pod správou Wittelsbachů, i když v 50. letech se Přemysl Otakar II. již dvakrát pokusil o znovu připojení tohoto území.

7.2 Soupeření Wittelsbachů s Přemyslovci

Dokud Sušicko držel rod Bogenů, byly vztahy s Přemyslovci velmi dobré. I první zmínka o Sušici nám dokládá, že správa Bogenů byla velmi mírná a nepředstavovala pro Přemyslovce větší nebezpečí. S nástupem Wittelsbachů ovšem přichází zlom. Najednou se Přemyslovci museli potýkat s velice silným soupeřem. Místo spřátelených hrabat z Bogenu zde byli ambiciózní bavorští vévodové, kteří od roku 1214 drželi i Rýnskou Falc. Přemyslovci se však odmítali smířit s tím, aby se do Českého království zařezával nebezpečný wittelsbašský klín. Za Wittelsbachů již bylo Sušicko pravděpodobně odtrženo od českého státu (zřejmě ne de iure, ale de facto určitě).

---

¹⁶⁰ V roce 1246 se Alžběta Bavorská (dcera Oty II.) provdala za Konráda IV. Jejich syn Konradin byl posledním členem rodu Štaufů.

¹⁶¹ J. ŽEMLIČKA: Počátky Čech královských, s. 189.

¹⁶² *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus V, fasciculus tertius*, č. 1232, s. 178.

Dalimil metaforicky napsal, že Bavoři vyjížděli do Čech na lup.¹⁶³ Bavorové tedy z českého území čerpali nějaké bohatství. Můžeme zde najít i určitou souvislost s výše zmíněnou listinou,¹⁶⁴ která se týkala desátků. Dalimil ve verších píše, že z Čech odcházelo určité bohatství. Mohlo se jednat o ony desátky ve výše zmíněné listině? I druhé pokračování Kosmovo hovoří o loupežích, zhárstvích, plakajících ubožátcích v mnoha vesnicích a spouště dalších škod spáchaných po Čechách.¹⁶⁵ Také je třeba připomenout, že český stát už nebyl tak oslabený (jako tomu bylo ve 12. století, kvůli nástupnické krizi) a přestával být tolerantní k cizím dynastiím na svém území.

7.2.1 První česko-bavorská válka (1251)

Problém bogenského dědictví se začal znovu otevírat. Situace se začala rychle vyhorcovat už na konci vlády Václava I. Z vytvořeného napětí velice brzy vzešly první spory. V roce 1249 došlo k usmíření otce Václava I. a syna Přemysla Otakara II. Po uklidnění vnitřních poměrů Přemyslovci začali zasahovat proti vnějším nepřítelům. Mezi prvními byli samozřejmě Wittelsbachové a Arpádovci. Konflikt s Bavorskem vypukl v roce 1251. Už na počátku tohoto roku Václav I. (společně s Přemyslem Otakarem II.) vpadl do Bavor a zpustošil marku u Chamu (česky Kouba).¹⁶⁶ O povaze konfliktu není příliš mnoho známo. Jak moc tato konfrontace zasáhla samotnou Sušici, opravdu nedokážeme jasně určit.¹⁶⁷ Nabízí se ale i varianta, že Přemyslovci Sušici roku 1251 získali a drželi ji až do roku 1257, než vypukl další konflikt.¹⁶⁸

Wittelsbachové se ale území, na kterém se nacházela zlatonosná řeka, nechtěli jen tak vzdát. Přemysl zřejmě nabyl přesvědčení, že rychle zvítězí a Sušicko obratem připojí. Byl motivován předchozími úspěchy v rakouských zemích. Wittelsbašský spojenec Béla IV. byl

---

¹⁶³ Kronika tak řečeného Dalimila, s. 154.

„V době jeho vlády, jak se hovoří,
vyjížděli na lup do Čech Bavoři.“

Podle Dalimila k onomu „loupění“ docházelo opakovaně. O několik veršů níže opět píše:

„Ti raubiři z Bavor neznali však strach
a začali znovu šmejdít po Čechách.“

¹⁶⁴ Str. 41; listina: *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus IV, fasciculus primus*, č. 360, s. 527-528.

¹⁶⁵ Pokračovatelé Kosmovi, s. 107.

¹⁶⁶ Fr. KUBŮ: Die Grafen von Bogen in Böhmen (cit. 23. 2. 2019).

¹⁶⁷ J. MARTÍNEK: Sušicko-bylo či nebylo? (cit. 23. 2. 2019).

¹⁶⁸ J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 162.

momentálně zaměstnán Tatary na východě. Přemysl se tedy nemusel obávat, že by na pomoc Wittelsbachům dorazily arpádovské posily. Celou válečnou operaci zahájil Václav I. na konci ledna 1251. Václav ale záhy předal velení svému synovi, který byl právoplatným nástupcem a markrabětem moravským. Proč došlo k předání velení, se můžeme jen domnívat. Důvodem by teoreticky mohl být Václavův zdravotní stav. Přemysl následně do konfliktu zapojil i moravské posily. O celé události vypráví i druhé pokračování Kosmovo: *Když se mezitím král (Václav I.) se svými vrátil ke svým hradům, jeho syn se vším vojskem vtrhl do Bavor a velkou část té země pohubil, vypálil a různými zly soužil. Potom, uzavřev příměří s vévodou bavorským, který o ně žádal. Čechové pak, zvláště Plzeňští, hnali s sebou na zpáteční cestě mnoho dobytka z Bavor.*¹⁶⁹ Wittelsbachové byli zaskočení, protože tažení proběhlo krátce a rychle. Již v květnu 1251 je Přemysl doložen ve Znojmě.¹⁷⁰ Z toho by se dalo usoudit, že se vše odehrálo v krátkém časovém intervalu čtyř měsíců. Doklad o pozemkových ziscích tohoto tažení ovšem chybí.

7.2.2 Situace před druhou česko-bavorskou válkou

Přemysl si uvědomil, že Bavorsko je mnohem silnějším soupeřem, než očekával. Uvědomil si, že pro získání bogenského dědictví bude muset vynaložit mnohem větší úsilí než doposud. Před rokem 1260 je datován vznik města Klatovy. Protože už si byl český král jist, že se tato situace jen tak nevyřeší, rozhodl se v jihozápadních Čechách budovat nové opěrné body své moci. Tím hlavním mělo být nové královské město Klatovy.¹⁷¹ V této části Čech se odehrálo za vlády Přemysla Otakara II. ještě mnohem více dalších fundací, které se měly stát protiváhou konkurenční moci. Sušicko nebylo zdaleka jediné místo, na které měl český král zaostřeno. Velmi silnou konkurencí Přemyslovy moci byl rod Vítkovců, jejichž panství se též nacházelo v jižních Čechách. Bylo tedy jasné, kam Přemysl směřoval založením Českých Budějovic a kláštera Zlatá Koruna. Ve 13. století se tento postup v příhraničním prostoru s Bavorskem opakoval hned několikrát. Právě v době, kdy špatné vztahy mezi Přemyslenci a Wittelsbachi začaly eskalovat, začala zde vznikat další královská města (Tachov, Domažlice, Písek a již zmíněné Klatovy).¹⁷² Je jasné, že lokace těchto měst nebyla čistě náhodná. Města

---

¹⁶⁹ Pokračovatelé Kosmovi, s. 107-108.

¹⁷⁰ V. VANÍČEK: Velké dějiny III, s. 39.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 79-80.

¹⁷² J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 150.

samozřejmě chránily mohutné hradby a některá i hrady. Dalo by se tedy říci, že Přemysl si poměrně rychle snažil vybudovat obrannou síť. Ovšem tyto Přemyslovy fundace již neposloužily svému původnímu účelu. Než došlo k jejich dobudování, válka s Wittelsbachy vypukla znovu a zase brzy skončila.

Než se rozhořela další česko-bavorská válka, odehrálo se několik zásadních změn. Téměř současně došlo k obměně panovníků na obou válčících stranách. Václav I. zemřel v září roku 1253. Na jeho místo nastoupil jeho jediný žijící syn Přemysl Otakar II., který se v česko-bavorském soupeření angažoval již za panování svého otce. V listopadu téhož roku zemřel i Ota II. Jeho nástupci se stali jeho synové Ludvík II. a Jindřich XIII. První dva roky vládli bratři společně, ale brzy se oba dohodli na rozdělení wittelsbašského území. Ludvík II. zvaný Přísný (Ludwig der Strenge) získal Horní Bavorsko a Rýnskou Falci.¹⁷³ Jindřich XIII. obdržel Dolní Bavorsko.¹⁷⁴ Jindřich se stal zakladatelem dolnobavorské větve Wittelsbachů. Vládl tedy pod jménem Jindřich I. Dolnobavorský.¹⁷⁵ Zásadní změny postihly i Svatou říši římskou. V roce 1254 skončilo panování Štaufů. Poté se říše až do roku 1273 potýkala s nástupnickou krizí, což přišlo vhod říšským knížatům. Veliký vzestup zaznamenal i český stát. Přemysl ihned využil nastalé situace a prostřednictvím Markéty Babenberské připojil Rakousko.¹⁷⁶ Poté v 60. letech Přemysl provozoval expanzní politiku směrem na jih. Na počátku 70. let jeho „říše“ dosahovala až k Jaderskému moři. Toto vychylování mocenské rovnováhy nenechávalo chladnými Přemyslovy soupeře.

7.2.3 Druhá česko-bavorská válka (1257)

Po šesti letech se Přemysl opět rozhodl podniknout válečné tažení proti Wittelsbachům. Mezitím si v českém království upevnil svou pozici a získal i podporu domácí šlechty. Stal se suverénem na svém území.¹⁷⁷ Jediným trnem v oku mu stále zůstávalo Sušicko, které už podle některých interpretací držel od roku 1251. Ať tomu tak bylo či nebylo, je jasné, že z Bavorské strany to stále nebylo akceptováno. Nyní už byl opět odhodlán toto území definitivně získat.

---

¹⁷³ Jižněji či jihozápadněji položená část, podalpská část.

¹⁷⁴ Severněji či severovýchodněji ležící, podunajská část.

¹⁷⁵ L. NOVOTNÝ: Bavorsko, s. 35.

¹⁷⁶ Svatba proběhla v roce 1252 v Hainburgu na Dunaji, vzhledem k věku nevěsty bylo samozřejmé, že sňatek byl uzavřen z čistě politických důvodů.

¹⁷⁷ Myšleno území Čech a Moravy.

Přemysl už byl poučen z předchozího neúspěchu a také se mu velice zamlouvala aktuální situace v Bavorsku. Bohužel Přemyslův předpoklad, že si wittelsbašští bratři nevyjádří podporu, se ukázal jako mylný.

První polovina roku 1257 byla vyplněna volebním bojem ve Svaté říši římské. Jednalo se o historicky první volbu kurfiřtů. Přemysl zatím vyčkával, jak volba dopadne, protože očekával, že by do budoucích akcí mohl získat spojence. Podobné volební naladění měl i Jindřich Dolnobavorský. Ke zklamání obou volba skončila sporně. A oba „vítězové“ měli co dělat, aby ukotvili svou vlastní moc. Přemysl tedy již na nic nečekal. Podněty ke konfliktu spíše přibývaly, než ubývaly. Přemysl již držel Rakousy, ale též se chystal na připojení Štýrska. Tím se dostával do konfliktu i s uherskými Arpádovci. Je též třeba připomenout, že Přemyslovi nepřátelé již mezi sebou mají vytvořené příbuzenské vazby. Jindřich Dolnobavorský se stal zetěm Bély IV., protože si vzal jeho dceru Alžbětu.¹⁷⁸ I přes tyto faktory se český král rozhodl jednat. Ve druhé polovině roku 1257 zahájil Přemysl další ničivé tažení proti Bavorům. Počáteční charakter tažení se téměř rovnal tažení z roku 1251. Všechno nasvědčovalo tomu, že dlouho připravované střetnutí bude úspěšné a územní zisky budou zajištěny.

Vpád do Bavor vedl jihočeský šlechtic Vok z Rožmberka.¹⁷⁹ Češi se poměrně rychle probojovali k Pasovu a obsadili ho. Poté ještě následovalo pár lokálních vítězství. Brzy se ale ukázalo, že Přemyslův zbrklý útok nemohl mít pozitivní výsledky. Narazil na dobře organizované bavorské branné síly, které zastavily jeho postup. Tento Přemyslův nedůkladně promyšlený tah se odrazil i v textu Dalimilovy kroniky:

*Kníže mladý byl a nerozumu svém
vtáhl do Bavor a začal pálit zem,
třebas vojáků měl nepatrný houf.
Pak si vprostřed Bavor tábor rozbít trouf.¹⁸⁰*

Přemysl ale i nadále do svého tažení vkládal velkou naději. Jeho agresivní postup pokračoval přes Pasov do nitra Dolního Bavorska. Údajně dobytou zemi zachvacoval oheň a za „Čechy“ zůstávala jen země posetá popelem.¹⁸¹ Tato zřejmě dost nadnesená interpretace samozřejmě pochází z českého prostředí. Brzy se ale ukázalo, že Přemysl situaci podcenil.

---

¹⁷⁸ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/4, s. 68.

¹⁷⁹ V. VANÍČEK: Velké dějiny III, s. 78.

¹⁸⁰ Kronika tak řečeného Dalimila, s. 154-155.

¹⁸¹ J. ŽEMLIČKA: Přemysl Otakar II, s. 108.

Dokonce se objevily i výtky z české strany, které pravily, že Přemysl jednal v mladické nerozvážnosti a bez náležité opatrnosti.¹⁸² Ve svém počínání byl Přemysl opravdu nekompromisní, protože údajně ani kostelů nebylo ušetřeno. Velmi rychle se probíjel podél toku řeky Inn. Na Innu si vydobyl dva pevné body Neuburg a Schärding (v blízkosti witteslsbašského centra Landhutu).¹⁸³ Zlom nastal až u Mühldorfu na Innu. Právě sem Jindřich soustředil veškerou válečnou sílu.

Už od počátku konfliktu vévoda Jindřich též nezůstával pozadu, co se vojenských příprav týče. Jindřich už dříve sháněl podporu u svého tchána, krále Bély IV., ten ale kupodivu větší zájem nevyjádřil, i když není pochyb o tom, že i Béla usiloval o Přemyslovu porážku. Bélova podpora byla opravdu nevelká. Údajně se mělo jednat o 60 rytířů.¹⁸⁴ Jestli byla vojenská podpora opravdu fyzicky přítomna na bavorském bojišti, se již nedovíme. Zřejmě ale zůstalo jen u příslibu, protože než byla dohoda s Bélou uzavřena, musel Jindřich již jednat. K Jindřichovu štěstí Béla nebyl jediným spojencem. Ještě připadal v úvahu jeho bratr Ludvík. Ten byl v té době s částí svých vojsk v Porýní a na to Přemysl také sázel. Přemysl též věděl, že bratři nebyli za jedno (o tom svědčí rozdělení Bavorska v roce 1255). V tomto případě se Přemysl ale mýlil. Sotva se Ludvík dozvěděl o Přemyslově útoku na Bavorsko, okamžitě přispěchal svému bratrovi na pomoc. A i když jeho pomoc nebyla moc početná, stačilo to na to, aby Přemysl měl co dočinění s početní přesilou.

24. srpna 1257 si Přemysl vyžádal příměří na jeden den. Tím získal čas a okamžitě se rozhodl pro ústup. V této chvíli již tušil, že útok je marný. Spojené bavorské vojsko ale toužilo po odvetě, proto se rozhodli prchajícího Přemysla pronásledovat. Následující bitva u Mühldorfu¹⁸⁵ byla pro Přemysla předem prohraná, proto byl zahájen ústup (nebo spíše útěk). Ale ta největší pohroma měla teprve přijít. Pod prchajícím českým vojskem se propadl most přes Inn a část vojska utonula. Přemysl se s pomocí svých věrných dostal na pravý břeh, ale poté následovala krutá podívaná. Už mohl jen smutně pozorovat, jak zbytek českého vojska Bavoři masakrují. Dokonce i vůdce tažení Vok z Rožmberka se zachránil na poslední chvíli.¹⁸⁶ Část vojska se ukryla v jakési věži u mostu, ta ale byla na rozkaz Ludvíka uzavřena a posléze zapálena. Část vojska se ještě zmohla na odpor. Obsadili město Mühldorf a statečně se bránili

---

¹⁸² Kronika tak řečeného Dalimila, s. 154.

¹⁸³ Fr. PALACKÝ: Dějiny II, s. 23.

¹⁸⁴ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/4, s. 72.

¹⁸⁵ U Dalimila Cindorf; Kronika tak řečeného Dalimila, s. 155.

¹⁸⁶ V. VANÍČEK: Velké dějiny III, s. 78.

po devět dní.¹⁸⁷ Naděje na pomoc byla ale marná. Na počátku září se čeští páni vzdali a přijali volný odchod, který si svou statečností zajistili. Kromě Voka z Rožmberka zde byli přítomni další šlechtici, jako byl Smil z Lichtenburka, Vilém z Poděbrad a Purkart z Janovic. Přítomni zde byli také šlechtici z řad Rakušanů jako Ulrich z Kapellen a Kuenringové. Výpravy se účastnil i jakýsi Dluhomil ze Zdouně.¹⁸⁸ Tato správa jen utvrzuje předchozí tvrzení, že Zdoun, která se nacházela poměrně blízko Sušice, již nepatřila pod křídla Wittelsbachů.

Poražený Přemysl se tedy musel opět stáhnout na české území.¹⁸⁹ Velice výstižnými slovy situaci popisuje Druhé pokračování Kosmovo: *...s velkou hanbou a škodou svých urozených a rytířů i věci se vrátil domů. Neboť věci i koně, se pěšky ve velké chudobě vrátili domů. Zima byla toho roku velmi tuhá.*¹⁹⁰ Byla to totální porážka. Číselně můžeme vyjádřit české ztráty jen velmi přibližně. Palacký uvádí 3000 mužů.¹⁹¹ Přemysl ale již v tuto chvíli věděl, že válka u konce ještě nebyla. Proto se propuštění páni museli Přemyslovi opět zavázat, že se proti bavorskému vévodovi opět postaví na odpor. Další snaha o připojení Sušicka dopadla tedy fiaskem. Přestože to byl první větší šrám na pověsti do té doby téměř neporazitelného krále, stabilita jeho moci nebyla otřesena.

Ačkoli informací k tomuto konfliktu je poměrně dost, stále zůstávají některé otázky nezodpovězeny. Kam chtěl vlastně Přemysl dospět? Jaké byly jeho cíle?

7.2.4 Příměří v Koubě (listopad 1257)

Mezitím kolem sv. Martina¹⁹² došlo v Koubě k jednání o smíru. Za českou stranu se jednání účastnili Přemyslovi přední rádci a za bavorskou stranu falckrabě Ludvík a vévoda Jindřich. Dohody bylo skutečně dosaženo. Poražená strana se ovšem neobešla bez obětí. Nejen, že Přemysl musel slíbit pokoj a klid zbraní, ale ztráty byly i majetkové. Přemysl se musel vzdát města Riedu, které leželo v Rakousích a měl ho pod svou správou. Dále postoupil hrady

---

¹⁸⁷ Fr. PALACKÝ: Dějiny II, s. 23.

¹⁸⁸ J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 155.

¹⁸⁹ V. VANÍČEK: Velké dějiny III, s. 79.

¹⁹⁰ Pokračovatelé Kosmovi, s. 117.

¹⁹¹ Fr. PALACKÝ: Dějiny II, s. 24.; Palacký též dodává, že údaj pochází z německých zdrojů, číslo tedy může být záměrně vyšší. V realitě mohlo být obětí o něco méně.

¹⁹² 11. listopadu.

Schärding a Neuburg.¹⁹³ Ve smlouvě ale byla zmíněna i Sušice a další sporné oblasti, které byly součástí bývalého bogenského dědictví. Protože byl Přemysl poražen, i toto území stále zůstávalo pod správou Wittelsbachů. Kdo a jak dlouho v těchto válečných letech Sušici vlastnil, je opět tak trochu v mlze. Po delší pramenné odmlce se o Sušici dozvídáme až nyní v textu příměří z roku 1257. Přemysl se při podpisu mírové smlouvy zavázal, že Sušici vrátí zpět.¹⁹⁴ Máme tu tedy zprávu, že Sušice byla určitou dobu skutečně držena Přemyslovci. I v tomto případě se nabízejí dvě varianty. Již výše bylo zmíněno, že Sušice mohla být připojena již po první česko-bavorské válce roku 1251. Nemůžeme ale ani vyloučit možnost, že Přemysl Sušici vojensky obsadil v roce 1257. Víme, že debakl u Mühldorfu byl pro výsledek druhé česko-bavorské války rozhodující. Obsazení Sušice to ale nevylučuje. Zprávy o tom ovšem chybí. Každopádně je jasné, že na základě této smlouvy se tato oblast měla vrátit zpět pod správu Wittelsbachů. Jestli Přemysl Sušicko vrátil, opět není úplně stoprocentně jasné. I v tomto případě máme více pohledů na věc. Jan Pelant tvrdí, že Přemysl město Sušice získal v boji roku 1257 (právně tedy až 1273) a již od 60. let zde buduje královské město.¹⁹⁵ Tento názor se ale zdá být dost nepravděpodobný. Kdyby Přemysl Bavorům Sušici nevrátil, a tím pádem nedodržel mírové smlouvy, rozhořel by se další vojenský konflikt. Vzhledem k tomu, že se již blížila válka s Uhry, je tato varianta dost nepravděpodobná. Při nedodržení dohody by Přemysl riskoval válku na více frontách, což by bylo značně nevýhodné. Historikové jako Václav Novotný nebo Josef Vítězslav Šimák mají ve svém tvrzení jasno. Podle nich Přemysl smlouvu dodržel. Novotný navíc své tvrzení, že Sušicko Bavorům bylo vráceno, podkládá dohodou (a s tím spojenou listinou¹⁹⁶) z roku 1273. Kdyby Přemysl Sušicko držel již od roku 1257, postrádala by tato smlouva významu. Tomuto tvrzení nahrává i již výše zmíněná listina z roku 1262¹⁹⁷, která též dokládá působení Wittelsbachů na Sušicku i po roce 1257. Celou problematiku stručně a přehledně shrnuje August Sedláček, který píše: „*Král Přemysl obsadiv Sušici, vrátil ji sice 1257 knížeti Jindřichovi, ale zase mu ji vzal.*“¹⁹⁸

---

¹⁹³ Fr. PALACKÝ: Dějiny II, s. 24.

¹⁹⁴ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/4, s. 75.

¹⁹⁵ J. PELANT: Města a městečka Západočeského kraje, s. 272.

¹⁹⁶ *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars II.*, č. 812, s. 327.

¹⁹⁷ Listina sice doslova dokládá jen držení „lidí a zboží“ v Sušici, ale i z tohoto tvrzení se dá vyvodit, že správa Wittelsbachů na Sušicku přetrvávala.

¹⁹⁸ A. SEDLÁČEK: Místopisný slovník historický, s. 849-850.

7.2.5 Vztahy mezi léty 1257 až 1273, Přemyslova třetí výprava do Bavor

V této chvíli boje na bavorské frontě opravdu na delší čas utichly. Nebylo tomu tak z důvodu, že by Přemysl skutečně souhlasil s dohodou z Kouby, ale momentálně se Přemyslovy výboje stočily více na jih a nepřítelem číslo jedna se nyní stal uherský král Béla IV. I primární prameny potvrzují, že na Sušicku mezi léty 1257 až 1273 nedošlo k ničemu závažnému. Pouze jedna letmá zpráva, které informuje o českém útoku na Cham (Koubu) roku 1266.¹⁹⁹ Tento fakt jen vypovídá o tom, že český panovník nebyl plně ztotožněn s dosavadními výsledky česko-bavorských válek (a zejména ne se smlouvou z Kouby). Kromě Sušicka měl Přemysl již delší dobu políčeno na Štýrsko. V tomto případě už ale byly úspěchy daleko větší než na bavorské frontě. Jak je známo, konečný střet u Kressenbrunnu 12. července 1260 skončil Přemyslovým vítězstvím. Toto vítězství zajistilo, že Přemyslova hvězda začala stoupat. Získal Štýrsko, ale též byly vyřešeny i jeho manželské problémy. Z jeho manželství s Markétou Babenberskou stále nevzešel (a ani nemohl vzejít) dědic. Nyní v rámci Bratislavského míru s Uhry získal i novou choť – Kunhutu Haličskou. Babenberské dědictví, o které Přemysl začal usilovat již za vlády svého otce, bylo konečně kompletně získáno. Dalo by se říci, že Bratislavský mír, uzavřený roku 1261, přeneseně působil i na Bavorsko. Jak už víme, Arpádovci a Wittelsbachové byli v této době příbuzensky spřízněni. I když Sušicko nadále zůstávalo oddělené od Čech, 60. léta byla vrcholem mocenského vzestupu Přemysla Otakara II. Vztahy s Uhrami se vyvíjely velmi příznivě, zejména, když byly zpečetěny příbuzenskými vazbami. Dobré vztahy panovaly i s míšeňskými Wettiny, protože Přemyslova sestra Anežka měla za manžela Jindřicha Jasného.²⁰⁰ Stejně tak panovaly dobré vztahy i se sousedním Slezskem. Pouze vztahy s Bavorsko stálo stále nekvetly, ačkoliv Wittelsbachové též měli příbuzenské vazby s českou královskou rodinou.²⁰¹ Spory už se táhly poměrně dlouho, proto se bavorští vévodové (falckrabě Ludvík a vévoda Jindřich) snažili najít cestu ke smíření, ale vždy se objevily nové podněty k neshodám.

K dalším neshodám došlo v roce 1265, když se salzburským arcibiskupem stal Vladislav Slezský,²⁰² který byl po matce Přemyslovec. Protože tato arcidiecéze byla nadřazenou jednotkou pro diecézi pasovskou, setkal se tento tah s velkou nelibostí u bavorských

---

¹⁹⁹ J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 162.

²⁰⁰ Jindřich III. Míšeňský (Jasný), markrabě míšeňský, žil mezi léty 1216? až 1288.

²⁰¹ Fr. PALACKÝ: Dějiny II, s. 41.

²⁰² Byl synem Jindřicha Pobožného a Anny Přemyslovny, dcery Přemysla Otakara I. Byl vyšehradským proboštem (1256-1265) a arcibiskupem salzburským (1265-1270).

Wittelsbachů.²⁰³ Další jiskra k založení ohně česko-bavorského konfliktu byla zažehnutá. Jindřich Dolnobavorský se začal chystat ke střetu. Ani Přemysl ale nezůstával pozadu. Podle textu Druhého pokračování Kosmovy kroniky Přemysl sestrojil velmi pestrou armádu. ..., *táhl proti Bavorsku s velkým množstvím Čechů, Moravanů, Rakušanů, Korutanů a Poláků, ...*²⁰⁴ Poslední přípravy před velkým tažením vrcholily v Domažlicích.²⁰⁵ Odtud se Přemysl chystal směrem na Koubu. Velká armáda způsobila problémy ještě před samotným tažením. Již na českém území docházelo k loupežím a utiskování poddaných.²⁰⁶ V srpnu roku 1266 bylo tažení zahájeno. Přemysl táhl přes Koubu a Pasov, dobyl Degendorf a probil se až k Řeznu. Vévoda Jindřich byl ale dobře připraven. Neposílal vojsko do protiútoků, ale rozhodl se pro zcela jinou formu boje. Nechal celou zdejší krajinu poplenit, aby se v ní nepřítel neuživil. Přemysl se nehodlal jen tak vzdát. Vysílal na bojiště tisíce vozů potravin z Čech i Rakous.²⁰⁷ I když vojsko bylo zásobeno, Jindřich se stále vyhýbal přímému střetu. Zhruba po měsíci začal dovoz váznout. Podle kronikářského záznamu byl rok 1266 velmi neúrodný v důsledku sucha a krupobití.²⁰⁸ Přemysl byl opět donucen stáhnout se z bavorského území s nepořízenou. S částí armády se stáhl k Chebu. Chebská krajina zásoby stále poskytovala. Část vojska prozatím zůstala na nepřátelském území. Na to Jindřich, který se prozatím zdržoval boje, reagoval útokem. Jindřich obratem získal Pasov.

Toto jednání velice pobouřilo českého krále. Přemysl se rozhodl, že podnikne ještě jednu výpravu v témže roce, protože nehodlal tolerovat Jindřichovo jednání. Na konci listopadu 1266 Přemysl opět zaútočil. Dokonce dobyl hrad Ried, ale tentokrát ho zradilo špatné načasování. Brzy udeřily silné mrazy, což znamenalo opětovný návrat.²⁰⁹ Roku 1267 bylo mezi válčícími stranami opět uzavřeno příměří. Stav zůstal stejný jako před konfliktem. Nadále tedy platilo příměří z Kouby z roku 1257. Jediný výdobytek roku 1266, který ale s otázkou Sušicka vůbec nesouvisel, bylo Chebsko. Asi nebude vůbec překvapením, že česko-bavorské vztahy se stále držely na bodu mrazu.

S velmi zajímavou hypotézou přišel Tomáš Durdík, který uvedl, že hrad Vimperk se svou strategickou polohou mohl být vybudován právě Přemyslem Otakarem II. v polovině 60. let

---

²⁰³ Fr. PALACKÝ: Dějiny II, s. 41-42.

²⁰⁴ Pokračovatelé Kosmovi, s. 133.

²⁰⁵ J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 169.

²⁰⁶ Pokračovatelé Kosmovi, s. 133.

²⁰⁷ Fr. PALACKÝ: Dějiny II, s. 42.

²⁰⁸ Pokračovatelé Kosmovi, s. 133

²⁰⁹ Fr. PALACKÝ: Dějiny II, s. 43.

z obranných důvodů.²¹⁰ V současné době existenci tohoto obranného bodu nemůžeme ani vyvrátit, ani potvrdit. Pokud by se hypotéza potvrdila, jednoznačně by se jednalo o souvislost s tímto konfliktem.

Doba zdánlivého klidu neměla dlouhého trvání. Vše změnila smrt arpádovského panovníka Bély IV.²¹¹ Na jeho místo nastoupil jeho syn Štěpán V., který se již účastnil porážky u Kressenbrunnu a zřejmě Přemyslovi tuto potupu nikdy nezapomněl. Ambiciózní Štěpán okamžitě zrušil mír, který udržoval Přemysl s Bélou a roku 1271 vpadl do Rakous a na Moravu. Hbití kumánští jezdci neměli slitování. Vraždili bezbranný lid a pálili stavení. Příležitosti se chopil i stálý Přemyslův soupeř Jindřich I. Dolnobavorský. Velice rychle obnovil spojení s uherským králem. Ještě v téže roce (1271) vpadl do Rakous a poplenil krajinu mezi Welsem a Vöcklabruckem. Ovšem Jindřichovy záměry jsou nejasné. Jestli se chystal území opanovat, není známo.²¹² Není známá ani přesná doba jeho vpádu. Novotný se kloní k jaru 1271.

7.2.6 Sušicko zpět pod přemyslovskou mocí

Politická situace se na počátku 70. let rychle proměnila, což určitě přispělo k definitivnímu připojení Sušicka k českému království v roce 1273. Přemyslův uherský rival Štěpán V. se u moci udržel velmi krátce. Zemřel již v roce 1272. Už o rok dříve bylo zpretrháno arpádovsko-wittelsbašské příbuzenství. V říjnu 1271 zemřela Alžběta Uherská²¹³, která byla Štěpánovou sestrou, ale hlavně manželkou Jindřicha I. Dolnobavorského. Jindřich, který už byl vyčerpan neustálými konflikty, se nyní ocitl bez svého spojence. Možná právě z těchto důvodů začínal uvažovat, že na práva na Sušicko rezignuje. V tomto momentu se éra „bavorského“ Sušicka začala pomalu uzavírat.

Závěrečnou tečku za výše zmíněnými spory udělala dohoda z roku 1273. Podnět zřejmě vyšel ze strany vévody Jindřicha, ale Přemysl ho velmi příznivě akceptoval. K urychlenému postupu zřejmě nahrála i situace ve Svaté říši římské. 2. dubna 1272 zemřel římský král Richard Cornwallský. Situaci tedy museli oba panovníci vyřešit dříve, než bude kurfiřty zvolen nový

---

²¹⁰ T. DURDÍK, V. SUŠICKÝ: Zříceniny hradů, Jižní Čechy, s. 131.

²¹¹ Zemřel 3. května 1270.

²¹² V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/4, s. 238-239.

²¹³ Byla pohřbena ve wittelsbašském rodovém klášteře Seligenthal. Jindřichovi dala celkem 10 dětí. Její tři synové (Ota, Ludvík a Štěpán) se po smrti Jindřicha budou dělit o moc v Dolnobavorsku.

římský král. My už dnes víme, že jím bude velmi ambiciózní Rudolf Habsburský. Jindřich, ale ani Přemysl netušili, kterak nový římský král bude nahlížet na „kauzu Sušicko“. Zřejmě se rozhodli vše vyřešit dřív, než se do všeho začne vměšovat nějaká třetí strana. Podle mého názoru byly obavy panovníků oprávněné, protože Rudolf by určitě nenechal věcem tak volný průběh jako jeho předchůdci.

Teď už ale k samotné dohodě z roku 1273. Na počátku ledna 1273 se v Praze objevil řezenský biskup Lev a Siegfried von Sigenhofen, který byl osobním rádcem bavorského vévody Jindřicha. Právě on přednesl Přemyslovi nabídku jednání o míru. Přemysl, který už byl též vyčerpán neustálými spory, nabídku přijal.²¹⁴ Přemysl tedy uzavřel s Jindřichem takzvaný „věčný mír“. Bogenské dědictví bylo kompletně zrevidováno a posléze přerozděleno. Přemysl se zřekl bogenských hradů Bogenu, Deggendorfu, Schärdingu, Flossu a Bartensteina. Dokonce se zavázal, že od teď už si na tyto majetky nebude dělat nároky. Avšak Sušici, Gräfenstein a Ehrensbrunn podržel. Stejně jako Přemysl i Jindřich se zavázal, že na tyto majetky již nevznese své nároky. Tento závazek platil pro Přemyslovy země dědičné i opanované.²¹⁵

Rok 1273 je konečnou tečkou, která ukončuje etapu „německé“ či „bavorské“ Sušicko navždy. Český král konečně po opakovaných pokusech definitivně začlenil Sušicko zpět do Čech. Mír s Bavyrou z roku 1273 již nebyl nikdy porušen.

Starší historické prameny, zejména Max Piendl uvádí, že k určitým dohodám došlo již v roce 1271. Piendl tvrdí, že mezi léty 1257 až 1271 byla držba Sušicka pouze v teoretické rovině a v roce 1271 došlo k jeho předání do českých rukou.²¹⁶ Dohodu z roku 1273 vůbec nezmiňuje.

---

²¹⁴ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/4, s. 258.

²¹⁵ V. NOVOTNÝ: České dějiny 1/4, s. 259; *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars II.*, č. 812, s. 327.

²¹⁶ M. PIENDL: *Böhmen und die Grafen von Bogen*, s. 148.

8 Jak to bylo se Sušicí a česko-bavorskými vztahy dál? (po roce 1273)

Po splnutí Sušicka s Českým královstvím zůstal nevyřešen ještě jeden problém. Byl jím stále přetrvávající windberský patronát nad Sušickou farou. Patronát byl zřízen v roce 1233, jak nám sděluje první zmínka o Sušici. V roce 1273 došlo k přeorientování světské správy, nikoliv však té církevní. Kostel tedy ještě několik let po připojení Sušice zůstal z města vydělen a byl stále napojen na bavorskou správu.²¹⁷ Je možné, že tato informace byla ze strany Bavorska záměrně zatajena. Přemyslovci tento trn na nově získaném území nehodlali tolerovat. Tou opravdu definitivní tečkou bavorské správy je rok 1277, kdy pražský biskup odňal windberskému klášteru patronát nad Sušickou farou.²¹⁸ Více informací o předání patronátu nemáme, ale faktem zůstává, že od této doby se Sušice ve windberském urbáři skutečně neobjevuje.²¹⁹ Odted' šlo Sušicko opravdu již jen „českou“ cestou. V následující době byla Sušice povýšena na královské město. Většinou se uvádí, že se tomu tak stalo ještě za vlády Přemysla Otakara II. Nejnovější zdroje ale tvrdí, že k povýšení došlo až za Václava II.²²⁰ Faktem je, že z období vlády Přemysla Otakara II. neexistuje jediný pramen, který by o královském městě Sušice hovořil.

Kdy tedy královské město vzniklo, nevíme, ale jednoznačně to souviselo s odumíráním staré hradské soustavy, jejíž centrum se nacházelo na hradišti Prácheň. Nedaleko Práchně vyrostlo poddanské město Horažďovice, které bylo založeno Bavyry ze Strakonice.²²¹ Přemyslovci neměli žádný opěrný bod své moci v této oblasti, a právě nové královské město se jím mělo stát.

Z roku 1290 je doložena městská pečeť, která Sušici jako královské město dokládá zcela jednoznačně.²²² Konečné dobudování města proběhlo za vlády Jana Lucemburského. V letech 1322 až 1325 byly vybudovány městské hradby, jejichž část se nám dodnes dochovala. O tomto

---

²¹⁷ J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 175.

²¹⁸ K. KUČA: Města a městečka, s. 206.

²¹⁹ J. LHOTÁK: Počátky města Sušice, s. 177.

²²⁰ Tamtéž, s. 172.

²²¹ K. KUČA: Města a městečka, 8.sv., s. 206.

²²² *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars II*, č. 1505; s. 647.

období velmi výstižně vypovídají dva následující prameny. Tím prvním je text na kamenné desce, která byla původně zazděná v jedné z městských bran.²²³

„Léta páně 1322 Jan První, český a polský král a kníže Lucemburský, syn Jindřicha, císaře římského, nejmocnějšího, toto město dal obehnati hradbou; kteréhožto vznešeného krále a jeho potomků věčná památka budiž na nebesích“ (přeloženo z latiny). Hradby byly dokončeny o tři roky později. O tom svědčí listina vydaná Janem Lucemburským v roce 1325 (...*měšťané mnohými a velkými náklady město Sušice zdí znamenitú obehnali a zavřeli...*).²²⁴

Zájem o zlatonosné Pootaví ani nadále neutuchal. Rýžování zlata za Karla IV. přešlo na těžbu hlubinnou. Byl to též jeden z důvodů, proč v této oblasti vznikl hrad Kašperk.²²⁵

V oblasti česko-bavorských vztahů po uzavření smlouvy v roce 1273 zůstávala situace stále napjatá. Jindřich I. Dolnobavorský podlehl nátlaku nového krále Svaté říše římské Rudolfa I. Habsburského a přidal se na jeho stranu.²²⁶ V říjnu roku 1276 Jindřich umožnil přechod říšského vojska přes dolnobavorské území. Ovšem při konečné porážce českého krále na Moravském poli stál opět na straně Přemysla. Svou roli zřejmě sehrály špatné vztahy s jeho bratrem Ludvíkem II. Hornobavorským, který stále zůstával věrný římskoněmeckému králi.

Jindřich zemřel roku 1290 a vlády se ujali jeho synové. Za vlády Václava II. a III. se vztahy s Bavorskem rapidně zlepšily. O tom svědčí událost z roku 1305. Václav III. se vzdal uherské koruny ve prospěch svého wittelsbašského spojence Oty III. Dolnobavorského.²²⁷ Dobré vztahy pokračovaly i za vlády Jana Lucemburského. Dokládá to sňatek nejstarší královny dcery Markéty Lucemburské s Jindřichem II. Dolnobavorským²²⁸ (1322).

I když smlouva z roku 1273 byla dodržována, je zřejmé, že bavorští vévodové se se ztrátou sušické državy nehodlali vyrovnat a sháněli kompenzaci. Zájmy bavorských vévodů se posunuly o něco severněji (dále od Šumavy k Českému lesu).²²⁹ Roku 1328 Jindřich II. Dolnobavorský zakoupil hrad Starý Hernštejn, který leží zhruba 16 kilometrů od Domažlic.²³⁰

---

²²³ Dochovaná deska s dobovým pamětním nápisem je dnes umístěná ve vstupním vestibulu radnice.

²²⁴ *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars III*, č. 1068, s. 412.

²²⁵ Hrad nechal vybudovat Karel IV. mezi léty 1356 až 1361.

²²⁶ Rudolf Habsburský nabídl Jindřichovi jednu ze svých dcer pro jeho syna Otu. V roce 1279 se sňatek skutečně uskutečnil. Ota III. Dolnobavorský si vzal Kateřinu Habsburskou.

²²⁷ V Uhrách vládl jako Béla V. Jeho vláda byla pouze epizodická (1305-1307).

²²⁸ Jedná se vnuka Jindřicha I. Dolnobavorského.

²²⁹ J. V. ŠIMÁK: *České dějiny*, s. 599.

²³⁰ J. LHOTÁK: *Počátky města Sušice*, s. 151.

Též Domažlice se později na čas octly pod bavorskou správou. Roku 1331 bylo město Jindřichovi zastaveno Janem Lucemburským.²³¹

Česko-bavorské vztahy se opět zhoršily s nástupem Karla IV. Jeho konkurentem na říšském trůnu byl právě Wittelsbach. Usmíření poté přišlo v roce 1349 v podobě sňatku s Annou Falckou.

---

²³¹ J. ČELAKOVSKÝ: *Codex juris municipalis regni Bohemiae, Tomus II*, Praha 1895, č. 157, s. 269. „...z jistých příčin město naše Domažlice spolu s jistým platem a rychtou naší v témž městě osvícenému knížeti, panu Jindřichovi, vejvodovi Bavorskému, zeti našemu nejmilejšímu, nedávno umínili jsme k držení zavázati, ...“

III. Závěr

Ve své bakalářské práci *Sušicko – odraz česko-bavorských vztahů ve 12. a 13. století* jsem se zabýval dvěma hlavními okruhy – regionem Sušicka a česko-bavorskými vztahy v časovém vymezení 12. a 13. století. Zhruba první polovinu mé práce jsem věnoval rodu Bogenů. I když hrabata z Bogenů nejsou v českém prostředí všeobecně známým rodem, velice významně ovlivnila historii českého knížectví, později království a v první řadě historii Sušicka. Mezi rody Bogenů a Přemyslovců byly opakovaně uzavírány sňatky. První doložený je z roku 1094 mezi českým knížetem Břetislavem II. a Lukardou z Bogenů (sestrou Albrechta I. z Bogenů). Daleko významnější byl sňatek druhý, uzavřený v roce 1124. Fridrich IV. z Bogenů si vzal za manželku českou princeznu Svatavu (dceru knížete Vladislava I.). Zde se poprvé objevuje hypotéza Sušicka jako princeznina věna. Toto tvrzení podpořil historik Václav Novotný a český kastelolog Tomáš Durdík, který tuto událost spojuje se založením hradu Rabí. Třetí sňatek mezi Ludmilou Přemyslovnou (dcerou knížete Bedřicha) a Albrechtem III. z Bogenů byl další možností, jak se Sušicko coby princeznino věno, mohlo dostat pod bogenskou správu. Tato hypotéza se těší největší podpoře. To, co u tohoto sňatku na rozdíl od předchozích není jasné je doba jeho uskutečnění. V pramenech se objevují dvě varianty – roky 1184 a 1192. Pramenně podloženou informaci o Bogenech na Sušicku máme až z roku 1233. Jedná se o první písemné doložení města Sušice. Bezpečně doloženou vládu Bogenů na Sušicku máme pouze mezi léty 1233 až 1242, kdy Bogenové vymírají. Posledním mužským členem byl Albrecht IV. z Bogenů. Po jeho smrti přešlo bogenské dědictví včetně Sušicka do rukou jeho nevlastního bratra Oty II. z rodu Wittelsbachů. Ota II. byl synem Ludmily Přemyslovny a jejího druhého manžela Ludvíka I. Bavorského. Bohužel ani v tomto případě se historikové neshodují, jak dlouho vládla Wittelsbachů na Sušicku trvala. První možností je rozmezí let 1242-1257. Většina historiků se ale domnívá, že wittelsbašská vláda na Sušicku definitivně skončila až v roce 1273.

S jistotou můžeme říci, že nebezpečný wittelsbašský klín, který se zařezával hluboko do Českého království, začal brzy narážet na odpor českých přemyslovských králů. Většina bojů se odehrála za vlády Přemysla Otakara II. Přemysl opakovaně podnikal vojenská tažení proti Bavorsku, ale stále nebyl úspěšný. Největší porážku v tomto konfliktu utřil v bitvě u Mühldorfu v roce 1257. Některé názory říkají, že Přemysl navzdory své porážce na bavorské straně, mohl Sušici již držet. Tato varianta se ale zdá spíše nepravděpodobná a za definitivní ukončení konfliktu a připojení Sušicka k Českému království se bere až rok 1273. V roce 1273

Přemysl Otakar II. uzavřel smlouvu s Jindřichem I. Dolnobavorským (synem Ludvíka I. Bavorského), která revidovala bogenské dědictví. Po této události se česko-bavorské vztahy začaly postupně zlepšovat. Další větší spory s bavorskými Wittelsbachy nastaly až za Karla IV.

IV. Prameny

ČELAKOVSKÝ, Jaromír: *Codex juris municipalis regni Bohemiae, Tomus II*, Praha 1895.

EMLER, Josef: ed. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars II.*, Praha 1882.

EMLER, Josef: ed. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars III.*, Praha 1890.

EMLER, Josef: ed. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars IV.*, Praha 1892.

ERBEN, Karel Jaromír: ed. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars I.*, Praha 1855.

FRIEDRICH, Gustav: ed. *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus I*, Praha 1904-1907.

Kosmova kronika, Melantrich 1947.

Kronika tak řečeného Dalimila, Svoboda, Praha 1977.

Monumenta Boica. Vol. 15. München: Literis Franzianis, 1787.

Pokračovatelé Kosmovi, Svoboda, Praha 1974.

ŠEBÁNEK, Jindřich, DUŠKOVÁ, Sáša: ed. *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus IV, fasciculus primus*, Praha 1962.

ŠEBÁNEK, Jindřich, DUŠKOVÁ, Sáša: ed. *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, Tomus V, fasciculus tertius*, Praha 1982.

V. Literatura

BLÁHOVÁ, Marie, FROLÍK, Jan, PROFANTOVÁ, Nad'a: Velké dějiny Koruny české I, Paseka, Praha 1999, ISBN 80-7185-265-1.

ČECHURA, Jaroslav, MIKULEC, Jiří, STELLNER, František: Lexikon českých panovnických dynastií, Praha 1996, ISBN 978-80-85770-30-8.

ČTVERÁK, Vladimír, a kol; Encyklopedie hradišť v Čechách; Praha 2003, ISBN 80-7277-173-6.

DURDÍK, Tomáš, SUŠICKÝ, Viktor: Zříceniny hradů, tvrzí a zámků, Západní Čechy, Agentura Pankrác 2005, ISBN 80-86781-06-2.

DURDÍK, Tomáš, SUŠICKÝ, Viktor: Zříceniny hradů, tvrzí a zámků, Jižní Čechy, Agentura Pankrác 2002, ISBN 80-902873-5-2.

GABRIEL Josef Ambrož: Královské město Sušice a jeho okolí, Praha 1868.

KUČA Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 8 sv., Praha 1996-2011; Sušice, 7. svazek, s. 196-208, ISBN 978-80-7277-041-0.

LHOTÁK, Jan: Počátky města Sušice, Počátky měst a městeček v jižních Čechách, Jihočeský sborník historický – Supplementum 7, České Budějovice 2016, s. 149-222, ISBN 978-80-87311-78-3.

NOVOTNÝ Lukáš: Bavorsko, Ústí nad Labem: Filozofická fakulta UJEP 2012, ISBN 978-80-7414-521-6.

NOVOTNÝ Václav: České dějiny 1, část 2, Od Břetislava I. do Přemysla I., Praha 1913.

NOVOTNÝ Václav: České dějiny 1, část 4, Rozmach české moci za Přemysla II. Otakara (1253-1271), Praha 1937.

PALACKÝ František: Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, díl I., Praha 1939.

PALACKÝ František: Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, díl II., Praha 1939.

PELANT Jan: Města a městečka Západočeského kraje, Plzeň 1988, s. 272-274.

PIENDL Max: Böhmen und die Grafen von Bogen, Bohemia 3, 1962, s. 137-149.

PROFOUS Antonína, SVOBODA Jan: Místní jména v Čechách, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1957.

RALL Hans, RALL Marga: Die Wittelsbacher in Lebensblinder, Graz, Styria, 1986, ISBN 3-222-11669-5.

SEDLÁČEK August: Místopisný slovník historický Království českého, Praha 1908.

SMITKA, Josef: Dějiny Zbynic a Čejkov, vydáno u příležitosti 1. setkání rodáků obcí Zbynice a Čejkovy v roce 1996, Obecní úřad v Hrádku u Sušice 1996.

SOMMER Petr, ŽEMLIČKA, Josef MAŠEK Michal a kol: Vladislav II. Druhý král z Přemyslova rodu, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2009, ISBN 978-80-7106-512-8.

ŠIMÁK Josef Vítězslav: České dějiny, díl 1., část 5. středověká kolonizace v českých zemích, Jan Laichter, Praha 1938.

VANÍČEK Vratislav: Velké dějiny zemí Koruny české II, Paseka, Praha 2000, ISBN 80-7185-273-2.

VANÍČEK Vratislav: Velké dějiny zemí Koruny české III, Paseka, Praha 2002, ISBN 80-7185-433-6.

VANÍČEK, Vratislav, KOSTÁN, Antonín, MORAVCOVÁ, Dagmar: Encyklopedie Německa, Praha 2000, ISBN 80-237-3590-X.

VEBER, Václav, a kol.: Dějiny Rakouska, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2009, ISBN 80-7106-491-2.

WIHODA, Martin: Morava v době knížecí 906–1197, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2010, ISBN 978-80-7422-563-0.

ŽEMLIČKA, Josef: Přemysl Otakar I., Svoboda, Praha 1990, ISBN 80-205-0099-5.

ŽEMLIČKA, Josef: Přemysl Otakar II.: král na rozhraní věků, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2011. ISBN 978-80-7422-118-7.

ŽEMLIČKA, Josef: Počátky Čech královských 1198-1253: proměna státu a společnosti, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2002, ISBN 80-7106-140-9.

ŽEMLIČKA, Josef: Přemyslovci: jak žili, vládli a umírali, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2005, ISBN 80-7106-759-8.

VI. Internetové zdroje

KUBŮ, František: Die Grafen von Bogen in Böhmen, 2013, dostupné z:
[/www.pratelemourence.cz/](http://www.pratelemourence.cz/) (cit. 30. 6. 2019).

MARTÍNEK, Jiří: Sušicko - bylo či nebylo?, Historická geografie 30, Praha: Historický ústav
1999, s. 85-100, dostupné z: [/www.podhuri-sumavy.cz/](http://www.podhuri-sumavy.cz/) (cit. 30. 6. 2019)

VII. Obrazová příloha

Pohled na město **Sušice** ze silnice ve směru na Záluží
Foto: autor

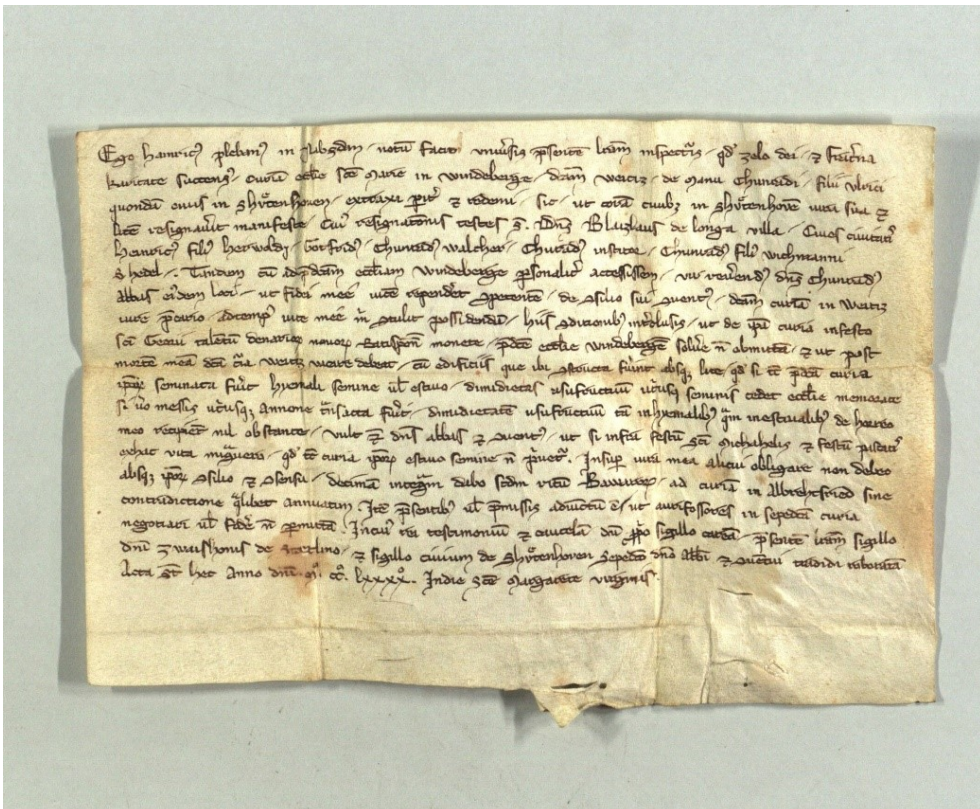
Listina z roku 1233 - první zmínka o Sušici
Foto: Monasterium.net

Trojandřová bazilika svatého Václava ze 14. století na jejímž místě původně stál románský kostelík, který je uveden v první zmínce o Sušici

Foto: autor

Listina z roku 1290 – první doklad Sušice jako královského města

Foto: Monasterium.net

Deska z roku 1322, která byla původně umístěna u jedné z městských bran města Sušice. Po zániku městského opevnění byla přemístěna do vstupního prostoru radnice

Foto: autor

Hrad Pajrek (německy Bayreck) - donjon

Foto: Wikipedie

Hrad Vimperk – bateriová věž a brána v hlavní hradbě
Foto: www.hrady-zriceniny.cz

Hrad Rabí – současná pozdně gotická podoba s masivní fortifikací
pochází z doby Půty Švihovského z Rýzmburka († 1504)
Foto: autor

Čtverhranná věž hradu Rabí – nejstarší část hradu
(spodní patra jsou datována před rok 1200)

Foto: autor

Kostel sv. Mořice na kopci Mouřenec u Annína
(datován do rozmezí let 1220-1230)

Foto: autor

Kostel sv. Petra a Pavla v Petrovčích u Sušice
(datován přibližně do roku 1240)
Foto: autor

Kostel sv. Petra a Pavla v Albrechticích u Sušice
(datován přibližně do roku 1240)
Foto: autor